

... VAN DRIE ...
SCHOOLJONGENS

door JO VAN HAARLEM

..... NIJKERK .....
G. F. CALLENBACH

HOOFDSTUK I.

In de klas.

't Was muisstil in de zesde klas. Net was die lastige taalles af en terwijl het anders wel eens wat lang duurde, vóór de jongens klaar zaten, hadden ze nu in een ommezentje de schriften en boeken aan den kant van de bank en in afwachting keken allen, zonder uitzondering, naar mijnheer Lasser, die Vaderlandsche Geschiedenis zou gaan vertellen.

Dat viel tegen! . . .

„Ziezoo!” zei mijnheer, „nu eerst nog vlug de jaartallen opzeggen tot 1568, dan gaan we vertellen.”

Jammer! Maar, alsof ze het afgesproken hadden, allen deden goed hun best.

Zelfs Andries Sluytermans op zijn manier. Hij telde vlug uit, welke beurt hij kreeg; 1555 was voor hem. Stilletjes stootte hij zijn buurman aan en vroeg fluisterend: „Wat in 1555?”

Deze plaagde terug: „De Batavieren en Friezen komen in ons land.”

Maar Willem Denekamp, die er vlak achter zat en het ook gehoord had, zei vlug: „Neen, Karel V doet afstand van de regeering.” Als Andries het straks niet

wist of verkeerd zei, zou dat maar weer ophouden.

Nu gaf hij op zijn beurt vlug het goede antwoord. Mijnheer en de jongens keken verwonderd op: waar haalde Andries die knapheid vandaan? Maar ze waren er toch blij om, want nu was de zaak binnen het kwartier bekeken; mijnheer zette zich gezellig vóór de klas: het vertellen begon, het heerlijke Vaderlandsche Geschiedenis vertellen.

Wat een fijn uurtje was dat toch! De heele Dinsdag werd er prettig door. Jammer maar, dat het zoo kort duurde! Ook nu weer ging de tijd veel te vlug om en de jongens schrikten op uit hun ademloos luisteren, toen de bel ging en Mijnheer eindigde:

„Zoo dacht Alva met zijn tienden, twintigsten en honderdsten penning ons volk te dwingen, maar 't liep anders af, zooals we den volgenden keer zullen hooren.”

Daarna dankte hij en liet de jongens afmarcheeren. Even talmden ze, en keken mijnheer vragend aan. Zou hij het vergeten? Jan de Jong ging het laatste de deur uit. Op den drempel bleef hij nog even staan.

„Had je nog wat, Jan?” vroeg mijnheer.

„De rapporten, mijnheer, u hadt gezegd, dat we ze Dinsdag kregen,” antwoordde hij.

„'t Is vanmiddag toch ook nog Dinsdag,” kreeg hij kort ten antwoord, terwijl mijnheer hem op den schouder tikte.

Jan nam zijn pet af en ging heen, terwijl mijnheer nog even in de klas terug ging om de kast te sluiten.

„Die Jan toch,” dacht hij bij zichzelf. „Zou hij het dan tòch niet gedaan hebben, zou ik mij dan tòch vergissen? Hoe durft hij anders zoo vrijmoedig met

mij te praten? Maar toch . . . hij was dien middag 't laatst in de klas, hij heeft de kast gesloten en den volgenden morgen was het geld weg. 't Kan immers niet anders, hij móet het gedaan hebben."

Ja, 't leek er allemaal wel naar, dat Jan de Jong, nu ongeveer drie weken geleden, schoolgeld uit de kast had weggenomen en mijnheer had dit bij zichzelf ook al dikwijls uitgemaakt en toch sprak hij er niet met hem over, omdat hij het in het diepst van zijn hart niet gelooven kon van dien jongen, van wien hij altijd zooveel gehouden had.

Al dien tijd hielden deze gedachten mijnheer Lasser bezig, van den vrcgen morgen tot den laten avond, ja, hij lag er 's nachts dikwijls over te tobben en bad of God licht in deze zaak wilde geven.

Den dag van den diefstal was hij om vier uur vlug

naar huis gegaan en had Jan de Jong de kast laten sluiten, omdat hij nogal haast had. Den volgenden morgen miste hij uit de kast een gulden schoolgeld. Moest hij Jan niet van diefstal verdenken? Temeer, daar het hem allang bevreemde, dat Jan altijd met die deftige Willem en Andries omging en steeds volop zakgeld had. Dat konden zijn ouders met hun groote gezin hem niet geven.

Waarom sprak mijnheer er dan niet over met Jan?

Dikwijls genoeg had hij zich dat reeds voorgenomen! Telkens, als hij er in de eenzaamheid over had loopen denken en tot de slotsom was gekomen: „Jan heeft het gedaan,” dan zou hij het den volgenden dag vragen. En telkens weer, als hij Jan dan zag binnenkomen en merkte, hoe deze hem nog onbeschroomd durfde aanzien, hoe open en eerlijk hij met de vriendjes omging, dan dacht hij weer: „Hoe heb ik het toch kunnen denken van hem!”

Maar daar schoot de zaak niet mee op.

En wat het ergste was, de jongens merkten wel, dat mijnheer anders was dan vroeger. Wat de reden was, dat wisten ze niet, maar ze voelden, dat het vertrouwen weg was. 't Ging nog wel leuk in de klas, 't was er nog wel prettig, maar zooals vroeger, zóó prettig, neen dat was het niet meer.

HOOFDSTUK II.

Met Jan de Jong mee naar huis.

Toen Jan de school was uitgegaan, bleef hij een oogenblik op de stoep staan en ademde gretig de frissche lucht naar binnen. Die heerlijke buitenlucht deed zijn bloed sneller vloeien en noodde hem zóó tot stoeien en spelen, dat hij er zelfs de rapporten door vergat.

Met een vaart liep hij zijn vriendjes Willem en Andries achterop, sprong tusschen hen in en terwijl hij ze elk een klap op den schouder gaf, riep hij: „Ho, ho, niet zoo opscheppen, jullie, laten we liever een potje knikkeren!”

Weldra stond het drietal gebogen over het tusschen de steenen gekrabde kuiltje en, onder luide toejuichingen en opmerkingen van omstaande jongens en stompen van de medespelers, schoten ze hun knikers in 't kuiltje en telden telkens, hoeveel ze gewonnen of verloren hadden.

„Bom” deed de torenklok. Met een zekeren schrik keken ze elkaar aan.

„Halféén?” vroeg Willem en zonder antwoord af te wachten snelde hij de Oude Gracht op. Jan en Andries draafden ook weg; ze moesten denzelfden kant op en Andries riep al hollend Jan toe, dat hij er nog gauw even een en twintig gewonnen had.

„Ik ook een en twintig,” riep Jan terug, „maar verloren” en met een „Blijf maar!” liep hij den bakkerswinkel binnen, waar hij woonde. Moeder kwam hem

al in de gang tegen met een reuzenschaal dampenden hutspot.

„Fijn moedertje,” zei Jan glanzend.

„Maak maar gauw, dat je aan tafel komt,” knorde Moeder, „is dat nu weer op 't nippertje komen! Gauw je handen wasschen en op je plaats.”

Jan was de laatste van de twaalf, die gingen eten. Vader wachtte reeds om te gaan bidden en Moeder en de negen andere kinderen tot Kootje toe, die nog maar twee jaar was, zaten met gevouwen handen.

Zwijgend werd het eten genuttigd. Daarna las Vader een hoofdstuk uit den Bijbel en ging weer aan zijn werk.

Toen raakten al de tongen los. Gerrit, de oudste zoon, die bij zijn vader in de zaak was, bleef wat met Jan dammen en de kleineren zaten op den houten vloer te lezen en te spelen, dat hooren en zien je verging. Moeder kon daar echter best tegen, en terwijl zij de tafel afruimde, zong zij met de kleintjes, die in de gang schooltje speelden, mee:

„Daar gaat door alle landen

„Een trouwe Kindervrind.

„Geen oog kan Hem aanschouwen,

„Maar Hij ziet ieder kind . . . .”

Maar er was iets anders, dat haar meer hinderde dan al het leven om haar heen: telkens moest het zesjarige Marietje even met spellen in haar A-B-C-boek ophouden, om pijnlijk te hoesten. Dan blikte Moeders oog bezorgd neer op haar eenig meisje en schudde zij veelbeteekenend het hoofd. „Arm schäap!”

mompelde ze in zichzelf, „'t lijkt wel, of het hoesten hoe langer hoe erger wordt.”

Geen wonder dat, toen ze om kwart voor tweeën het heele stelletje naar school stuurde, op Gerrit en de drie kleinsten na, zij zelf Marietje hielp aan haar manteltje en haar een lekker, warme das omstrikte.

„Zoo, nu oppassen, hoor! dat jullie onderweg niet stilstaat!”

Jan nam als naar gewoonte de twee kleinsten bij de hand, tot ze goed en wel over de tramrails waren, en ze de ergste drukte op den hoek van de Willemstraat achter den rug hadden en toen zij uit het gezicht verdwenen waren, sloot Moeder de winkel deur weer toe en ging aan haar bezigheden.

't Was nu heel wat rustiger geworden om haar heen. Nu, dat mocht ook wel, want voor haar groote gezin had ze zooveel te beredderen en te bestellen, dat ze zoo'n rustigen middag best gebruiken kon.

HOOFDSTUK III.

De Rapporten.

Wat duurde die middag lang!

Jan wenschte voor de zooveelste maal in zijn leven, dat hij ook een horloge had, net als Willem Denekamp, die er laatst met zijn twaalfden jaardag een gekregen had. Hij had onlangs Gerrits horlogeketting, enkel den ketting maar, een dag aan mogen hebben, en wat was dit toen al een feest voor hem geweest! De menschen

konden immers van buiten niet zien, dat je 't haakje maar aan den binnenkant van je blouse-zakje had vastzitten . . . .

Niet alleen omdat het zoo fijn stond, maar 't was ook zoo gemakkelijk, als je onder schooltijd eens even wou weten, hoe laat het was. Nu ook weer. Telkens als hij op den toren van de Vrouwensteeg wou zien, moest hij heel diep voorover bukken, een beweging, die slechts zelden aan de aandacht van mijnheer Lasser ontging. Deze keek dan ontevreden en had zelfs zooveen met schoolblijven gedreigd. „Dan kun je op de klok kijken, zooveel als je maar wilt,” had hij er bijgevoegd. Maar daar had Jan niet veel zin in en hij nam zich voor, nu verder zijn oogen in bedwang te houden en enkel maar op te letten, bij wat er in de les behandeld werd.

Hè, wat had hij 't nu al lang volgehouden! De laatste maal was het vijf minuten over drieën geweest, en nu al . . . . Wip, omlaag, even kijken . . . . Dubbele schrik: 't was pas zes en een halve minuut over drieën en:

„Jan de Jong, je moet om vier uur maar eens blijven zitten,” klonk het uit mijnheer Lassers mond.

Hè, wat vervelend! Nu kon hij niet met de anderen over de cijfers praten! Sukkel, die hij was! Kon hij nu niet eens meer een uurtje stil zitten! Moest Vader weten! Of hij nu verder al niet meer naar buiten keek, of hij al ijverig oplette bij de verdere behandeling van de les, wat hielp dat allemaal! Het vonnis was geveld en — hij had het verdiend ook.

Om vier uur haalde mijnheer Lasser het keurige

stapeltje rapportboekjes, de bij alle leerlingen bekende bruine boekjes, uit de kast.

Daar lagen ze vóór de klas op den lessenaar. Wat zou er in staan? In ademlooze spanning wachtten de jongens tot ze hun naam hoorden noemen en toen ze het eenmaal in handen hadden, zaten ze met studie over hun rapport gebogen en vergeleken met de vorige cijfers en telden vlug of hun puntenlijst er beter of slechter op was geworden.

Nú waren ze allen vol echte belangstelling. Straks zouden er wel weer komen, die net deden of 't hun niet schelen kon, dat ze achteruitgegaan waren en die een gezicht zetten, alsof ze het heele rapport niet de moeite waard vonden. Maar dat ze er in hun hart niet zoo onverschillig onder waren, kon je nu wel zien, want hun oogen vlogen langs de cijfers.

„Even kijken en dan naar huis!” had mijnheer gezegd. „Er over praten kunnen jullie onderweg of thuis wel doen.”

Zwijgend gingen dus de jongens de klas uit. Willem en Andries wierpen nog een blik op Jan en gaven hem een wenk om voort te maken. Alsof hij dat niet deed! Hij schreef immers wat hij kon aan zijn straftaak: de zijrivieren van den Rijn, met alle plaatsen die er aan liggen.

Binnen een kwartier was hij klaar.

Ze wachtten nog op hem.

„En wat voor cijfers hebben jullie? Ik een vier voor aardrijkskunde, maar voor taal een acht en een negen voor rekenen,” vertelde Jan.

Willem keek bedenkelijk bij die vier. Een negen voor rekenen had hij ook. Verder allemaal mooie

cijfers. Hij was er erg blij mee, want hij moest aanstaanden zomer naar de Hoogere Burgerschool en dus was het zaak om goed zijn best te doen. Bovendien lieten zijn ouders hem dadelijk extra-lessen geven, zoodra hij voor 't een of andere vak geen heel mooie cijfers had. Hij was het eenige zoontje van den rijken dokter Denekamp en op geld behoefde deze in 't geheel niet te zien.

Andries zei niet veel. Dat zijn cijfers laag zouden zijn, had hij wel verwacht. Maar dat er een twee en een paar drieën bij waren, dat viel hem toch wel wat tegen! Hij liet daar echter niets van blijken. Integendeel, hij deed, alsof zijn slecht rapport hem geheel koud liet en zei smalend:

„Maken jullie toch niet zoo'n drukte om die cijfers! Denk je, dat het mij wat kan schelen, of mijnheer Lasser mij een hoog cijfer geeft of een laag? Een volgenden keer beter, en anders den keer daarna, of heelemaal niet. Mijn vader zit in Indië. Dus die komt er niets van te weten. Hij heeft ook wel wat anders

aan zijn hoofd. En bij oom en tante gaat het gemakkelijk genoeg. Oom zet er zijn naam onder en — klaar is Kees!"

„Mijn vader heeft ook wel wat anders te doen," zei Jan, „maar toch wil hij graag weten, wat ik heb."

„Dan zal hij wel blij wezen met die vier!" spotte Andries.

Jan kreeg een kleur. Van schaamte om dat slechte cijfer, ja, maar toch ook omdat hij zich boos maakte op Andries. Die kon toch wel begrijpen, dat 't voor Jan heel wat moeilijker was dan voor hem, om 's avonds zijn lessen behoorlijk te leeren. Die kon 's avonds rustig en ongestoord bij zijn oom en tante zitten, dáár waren geen negen broertjes en zusjes, die ieder hun plaatsje moesten hebben en die leven maakten, zoodat je haast niet aan je werk kon blijven.

Hij zei niets, maar schoot een zijstraatje in en stond weldra voor zijn moeder in de huiskamer. Vader zat daar ook en samen bekeken zij de cijfers:

„Ja, jongen," zei vader, „daar staan mooie cijfers bij, een negen en verscheidene achten, maar die vier voor aardrijkskunde.... Had dat nu ook niet een zesje kunnen wezen? Zóó lastig is 't toch zeker niet, en voor een jongen met een behoorlijk verstand.... Ja, 'k weet wel, wat je zeggen wilt. Maar waar een wil is, is een weg. Als jij later in je vrijen tijd viool wilt leeren spelen, mag je dat wel dubbel goed weten!"

Nog even zag vader Jan ernstig in de oogen en ging toen naar de bakkerij.

Die goede Vader toch! Hè, 't speet Jan, dat hij hem verdriet had gedaan! Maar hij zou zijn best doen en

ook niet meer zeuren om vioolles, maar stil wachten, tot hij zelf geld verdiende. Hij wist toch wel, dat Vader hem geen dure vioollessen kon laten geven.

„Jan,” riep Moeder, „breng eens gauw dit tulbandje naar Mevrouw De Wilde in de Koningslaan, en neem Piet en Kees dan even mee. Maar maak, dat je vóór donker thuis bent.”

Dat was een pretje voor de kleine jongens: ze gingen altijd graag met Jan mee, want hij kon zoo mooi vertellen! Ze vlasten nu ook weer op het een of andere sprookje. Maar Jan deed het niet, hij liep maar stil voort en dacht aan Vaders woorden. Ja 't was waar: als hij 't wou, kon hij later van zijn eigen geld leeren viool spelen, maar dat duurde nog zoo lang!

Was zijn vader toch maar rijk! Was hij Willem Denekamp maar. Die had een mooie viool. Die kreeg alle weken les. Maar hij . . . O, als hij 't leeren mocht, wat zou hij zijn best doen. 's Avonds spelen, 's morgens vroeg opstaan en ook weer spelen. En dan later, als hij het goed kon, net als mijnheer Lasser, wat zou dat heerlijk zijn!

In gedachten verdiept gaf hij met een beleefd: „Alstublieft, van bakker De Jong,” het tulbandje over. Het drong zelfs maar half tot hem door, toen het dienstmeisje bij het teruggeven van het mandje hem een dubbeltje gaf voor zijn boodschap.

„Nu naar huis,” zeiden de kleine jongens. Ze waren blij, dat ze terug konden gaan: Jan was zoo saai vandaag! Wel tienmaal hadden ze hem om een verhaal gevraagd, maar hij gaf haast niet eens antwoord.

En wat deed hij nu weer? Gingen ze niet terug?

„Naar moeder toe,” zei Piet, terwijl hij Jan half schreiend aan de jas trok.

„Wat?”

Jan schrok er van.

Hij was de broertjes heelemaal vergeten en had zoo'n mooi plannetje gemaakt: even door de Lange-straat, daar woonde een mijnheer, die vioolles gaf en daar hoorde je haast altijd spelen. En nu zeurden die jongens zoo!

„Hoor eens,” zei hij, „jullie mogen met Jan mee

mooie muziek hooren en dan mag Piet straks op mijn rug. Is dát niet fijn?”

Met dat prettige vooruitzicht gingen de jongens maar mee, maar ze waren nog liever naar huis gegaan.

Ha, hij hoorde het spel al van verre! Vlak tegenover het huis bleef hij staan luisteren.

Prachtig!

Onwillekeurig maakte zijn rechterarm de strijkbe-
weging mee en trapte hij zachtjes de maat met zijn

voet. Hij verbeeldde zich, dat hij daar stond te spelen. Hij zag de straat niet meer, dacht niet meer aan de broertjes en genoot maar van de muziek.

„Piet is zoo koud,” klonk het eensklaps.

Jan werd boos om die wreede stoornis. Maar toen hij het kereltje daar zag staan met de handjes zoo diep mogelijk in de zakken en 't kleine snoetje rood van de kou, toen vond hij zich toch een naren jongen, om zoo alleen aan zichzelf te denken.

Hij tilde Piet op een vensterbank, nam hem toen op zijn rug en om het heel goed te maken ging hij zoo, met Kees aan de hand, in galop naar huis.

Moeder was juist in den winkel aan het helpen en had al verscheidene malen uitgekeken, of ze haar jongens nog niet zag.

Haar gezicht klaarde op, toen ze zoo vroolijk binnenkwamen. Maar toen Kees, nog vóór ze kon vragen, waarom ze toch zoo laat waren, zei: „Jan liep naar de muziek en Piet heeft gehuild van de kou, Moeder,” toen zei ze niets, maar Jan zag wel, dat hij nu zijn moeder weer tegengevallen was en voor de zooveelste maal nam hij zich voor, het vioolspelen uit zijn hoofd te zetten en zijn gedachten bij zijn werk te houden.

HOOFDSTUK IV.

De voetbalclub.

Andries Sluytermans had een plan.

Wat het was, kon Jan niet begrijpen, al had Andries hem dien morgen onder schooltijd wel al tienmaal

gewenkt en getracht hem iets duidelijk te maken. Maar het eenige, dat Jan er uit begrepen had, was dat het over iets gewichtigs ging, waar Willem ook van wist en waarvan hij om twaalf uur wel meer zou hooren.

Wat was die Jan benieuwd! Vooral nu Willem ook van de partij was: met Andries alleen zou hij toch niets op touw zetten.

't Was zoo'n heel andere jongen dan de rest, die Andries. Niet uiterlijk, o neen. Dat hij door zijn bruin gezicht en pikzwart haar verschilde van hen, dat zagen de jongens niet eens meer. In 't eerst hadden ze het opgemerkt, toen hij pas op school was gekomen, nu ongeveer een half jaar geleden.

„Je moogt je wel eens wasschen, heertje!” had er een gezegd. En een ander was hem heel gewichtig genaderd en had toen gevraagd: „Weet je wel, zeg, dat je haar heelemaal vol roet zit?”

Na nog zoo'n paar grappen was het uit geweest. Nu zagen de jongens niet eens meer, dat hij uiterlijk van hen verschilde.

Maar hij dééd zoo anders.

Vrij dat hij was! 't Grensde wel eens aan het brutale. En toch, dat vonden de jongens nog niet zoo erg als dat andere. Dat, wat je niet zeggen kon, omdat je 't alleen maar voelde. Voelde, dat Andries zoo eigenaardig was, zoo vreemd, zoo anders. Net of hij ouder was dan de andere jongens en daarom meer durfde, meer kon, meer wist.

Hij had zich dadelijk bij Jan aangesloten, omdat die zoo knap in 't rekenen was, en menig sommetje had

hij hem afgevraagd. En Willem, die de deftigste jongen van de klas was, beschouwde hij als zijn vriend. Die drie gingen veel met elkander om en heel wat prettige dingen hadden ze al op touw gezet.

Jan popelde dan ook van nieuwsgierigheid om te weten, wat Andries nu weer had en nauwelijks had de klok twaalf uur geslagen, of ze liepen met hun drieën naar huis.

„Willem en ik,” zoo begon Andries, „willen jongens bij elkaar zien te krijgen om een voetbalclub op te richten. Doe je mee? Wij drieën zijn de baas, we zoeken er nog acht sterke jongens bij en verder mag er niemand meespelen. Voor invallers zullen we later wel zorgen.”

Nauwelijks had Jan het woordje „voetbal” gehoord, of hij was klaar.

„Mooi,” riep hij, „prachtig! Altijd met hetzelfde clubje oefenen, dat kan goed worden. Als we er een flink stelletje bijkrijgen, worden we vast nog een eerste klas club.”

Hij dacht er geen oogenblik over, dat het wel eens moeilijk kon vallen zooveel sterke jongens te vinden en dat je maar zoo gauw geen eerste klas speler wordt, als je pas dertien jaar bent! Hij zag de club al op het veld, omringd door honderden toeschouwers en hoorde al het oorverdoovend gejuich, als daar aan hun club de eerste prijs zou worden toegekend.

Een klap van Andries op zijn schouder bracht hem tot de werkelijkheid terug.

„Echt hè?” riep deze. „Ik word keeper, maar Willem zegt, dat we om de plaatsen moeten loten. Wat zou jij het liefst willen wezen?”

Willem had maar stil geluisterd, hoe die twee heet-
hoofden weer bezig waren. Eindelijk zei hij:

„Wel alle staartmannen! Zouden we niet eerst eens
zorgen nog acht jongens op te schommelen? Dat zal
nog niet mee vallen: ze moeten sterk zijn en lenig
en aardig en . . . Kijk,” hij nam een papiertje uit zijn
zak, „kijk, deze zeven had ik gedacht, maar een
achtste weet ik niet.”

„Klaas Gerritsen, Piet Lens, Jan van Amstel, Kees
Prins, Frits Gerritsen, Leen Smit, Kobus Dekker,” lazen
Jan en Andries met klimmende verbazing. Wat had
die Willem dat weer handig voor elkaar gebracht!
Maar een achtste, neen, dien wisten zij ook geen van
beiden te bedenken.

„Als we Jan Flipsen eens namen,” stelde Andries
voor. Maar Jan en Willem hadden er geen zin in. Hij
was zoo stijf en zoo saai. Neen, dan wachtten ze liever,
tot Gijs Jansen terugkwam. Maar dat duurde weer zoo
lang, want die bleef nog wel een maand bij zijn oom
in Gelderland om op te knappen. Mijnheer Lasser had
vanmiddag juist nog verteld, dat hij nog lang niet
beter was.

Eensklaps blijft Andries staan. Hij is er! Dat ze daar
niet eerder aan gedacht hebben!

„Jô,” zegt hij, „weet jullie wat we doen? We nemen
Jan Flipsen tot Gijs terug komt. Niets er van zeggen
tegen hem. Als Gijs terug is, mag hij weer ophoepelen!”

Triomfantelijk kijkt hij de beide andere jongens aan.
Die zullen wel blij wezen met zijn goeden raad.

Maar neen hoor! Jan tenminste heelemaal niet.

„Da's gemeen!” roept hij, „dat doe ik niet! Zou

jij graag willen, dat ze jou voor den gek hielden? Neen hoor, dat doen we niet, of wou je het soms de club van de bedriegers noemen? Dan bedank ik."

Hij zag heelemaal rood van verontwaardiging en keerde zich al half om, om weg te loopen. Willem hield hem tegen.

"Ieder wordt lid zoolang hij wil," zei deze, "dan nemen we Jan Flipsen maar, 't zal wel wat meevallen!"

Klaar was Jan en Andries nam er zoo ook maar genoeg mee. Die Willem wist toch ook altijd raad. Met veel drukte stapte Jan nu tusschen de menschen door en riep: „Op zij voor de bestuursleden van de voetbalclub „Hou en trouw."

Toen hij met een „tot straks" naar huis wilde gaan, riep Andries hem nog na:

„Denk er om, dat ieder twee kwartjes voor een bal moet meebrengen!"

Was dat om wraak te nemen op Jan, omdat die daarstraks zoo kwaad geworden was? Hij wist immers wel, dat Jan nooit ruim in het geld zat.

„'k Zal er voor zorgen," riep deze en hij dacht: „'t Is gauw Zaterdag, misschien weer heel wat boodschappen weg te brengen. 't Is te hopen, dat de klanten dan maar een beetje royaal zijn! En als ik de schoenen van Gerrit van de week netjes poets, schiet er van hem ook wel een dubbeltje over."

HOOFDSTUK V.

Verkeerd begrepen.

De tafel stond gedekt in de eetkamer van dokter Denekamp.

't Was nog lang geen zomer en 't haardvuurtje deed meer dan gezellig knappen en een leuk schijnsel in de kamer geven; het verspreidde bovendien een heerlijke warmte.

In een lagen leunstoel vóór den haard zat Mevrouw. Ze strekte de voeten uit, om ze eens lekker te warmen, want ze was koud. Koud en moe. Ze had boodschappen gedaan met haar man in de auto. Diep weggedoken in haar heerlijk warmen bontmantel had ze het er maar eens op gewaagd, hoewel ze er altijd toch nog moe van werd. 't Was ook zoo'n menschengedwarrel op straat en in de winkels was het ook zoo druk. Dat was nog het ergste, want daardoor moest ze vanmiddag ergens een heel poosje wachten en toen had ze die koude voeten opgelopen.

Als het niet was geweest om voor Willem, die gauw jarig was, een mooi cadeau uit te zoeken, dan had ze het niet gedaan. Maar voor haar jongen had ze dat wel over.

Nu zat ze wat te sluimeren, in afwachting, dat het dienstmeisje het eten binnen zou brengen.

Daar kwam Willem binnen.

„Bent u daar eindelijk,” klaagde hij, „wat bent u lang weggebleven! 't Was zoo saai den heelen middag alleen thuis. 'k Heb al maar zitten lezen, ik heb er

hoofdpijn van. Ik zal blij zijn, als de voetbalclub opgericht is, dan gaan we 's Woensdagmiddags spelen."

„Is die dan nog niet opgericht? Waarom niet?" vroeg zijn moeder.

„Ach," antwoordde Willem knorrig, „die Jan de Jong had nog geen twee kwartjes voor den bal, maar langer dan tot Zaterdag wachten we niet op hem. Ik ben de penningmeester en hij is de eenige, die nog niet betaald heeft."

Hij streek zich al pratende langs het voorhoofd en zei weer, dat hij toch zoo'n hoofdpijn had.

„'k Heb geen trek ook, ik wou maar liever niet mee eten."

Verschrikt wendde zijn moeder zich nu om.

„Maar jongen," zei ze, „dan moet je maar vroeg naar bed gaan van avond. Dat nare lezen ook! Heb je soms trek in een sinaasappel?"

Maar ook dit kon Willem niet bekoren. Die stonden altijd op het buffet zoo naar voor het wegnemen, neen, daar had hij geen zin in.

„Als u nu peren hadt," zei hij, „groote, sappige peren, dan . . ."

Aanstands belde Moeder en zei tot het binnenkomende tweede-meisje, dat ze dadelijk lekkere peren moest halen.

„Laat Rika terwijl maar opdoen en loop dan maar naar Groenendaal, dat is een goede winkel. Doe het maar vlug, want Willem heeft er zoo'n trek in," zei Moeder nog.

Ze was opgestaan en ging nu naar haar jongen toe. Ze streekte hem over het haar en sprak hem vriendelijk toe. Hij moest toch ook niet zooveel lezen.

Waarom bleef hij ook altijd in huis als Jan de Jong er niet was? Er waren toch nog wel andere vrienden. En dat hij zoo dikwijls naar Jan toeging, was dat wel goed voor zijn hoofdpijn, was het niet veel te druk bij Jan thuis met al die kleine kinderen?

Nu sprong Willem op.

„Daar gaat het juist óver,” riep hij, „’t is er zoo gezellig, altijd is er wat te spelen. Daar verveel je je nooit. Verleden week Woensdag hadt u eens moeten zien, wat een schik wij met al de jongens hebben gemaakt. Nu zou ik ook wel gegaan zijn, maar ’t kon niet, want Marietje, Jan z’n eenige zusje, is erg ziek. Ze hoestte verleden week al zoo, maar toen heeft ze toch nog meegespeeld.”

Met belangstelling had Mevrouw Denekamp naar Willem geluisterd. Ze voelde wel, dat zij haar jongen geen gezellig thuis gaf. Vader was bijna den geheelen dag bij de patiënten, zelf moest ze om haar zwakke gezondheid veel rusten en kon ze ook niet hebben, dat er vriendjes bij Willem kwamen. Ze voelde ook wel, dat al zijn speelgoed, zijn boeken en zijn vioolles niet wegnamen, dat hij zich dikwijls heel eenzaam voelde, zoo zonder broertjes of zusjes, altijd op zichzelf aangewezen.

Daar werd geklopt. Mevrouw haastte zich „Binnen” te roepen.

„En wat heb je meegebracht? Mooie, hoop ik?” vroeg ze aan Mina.

„Nou, heel mooie,” antwoordde ’t meisje, „maar dat mag ook wel, want ze kosten mooi geld: een kwartje het stuk. Eén, twee, drie, vier.”

Al pratende had ze vier prachtige peren op een fruitschaal gelegd, die ze nu midden op de tafel plaatste.

Met welgevallen nam Willem er een in de hand. Wat een groote! Hij had er best trek in en zocht vast uit, welke hij straks nemen zou. Toen ze wegging zei Mina:

„Je schijnt wel net zooveel van peren te houden als je vriend Jan. Hij was ook in dien winkel,” ging ze voort, toen ze zag hoe oplettend Willem luisterde, „en hij kocht er twee van deze zelfde. Je hadt maar eens moeten zien, hoe lang hij werk had de mooiste uit te zoeken. Ik moest maar wachten, tot mijnheer klaar was.”

Willem zei niets, maar aan zijn gezicht kon je wel zien, dat hij woedend was. En dat was hij ook. Zoo'n gemeenerd, die Jan! Hij laat ons alle tien wachten, tot hij de twee kwartjes heeft en als hij ze eindelijk heeft, gaat hij ze versnoepen! Wat een leelijke streek! Maar hij zou het hem zeggen en meteen. Dadelijk na het eten zou hij gaan. Jan moest niet denken, dat ze het niet zonder hem konden! Er waren nog jongens genoeg, dat zou hij dan Zaterdag wel eens gewaar worden, want langer wachten, daar was nu heelemaal geen sprake meer van.

Nu kon hij in het geheel niet eten.

Bezorgd vroeg Vader wat er toch aan scheelde, waarop Moeder gelukkig meteen antwoordde, dat hij weer zoo'n hoofdpijn had. Zelfs de peren wilde hij nu niet meer hebben.

„Laat Jan maar peren eten,” dacht hij, en toen zijn vader hem zei, dat hij na het eten nog een eindje

om moest gaan loopen, toen geloofde Willem ook, dat dit heel goed voor hem zou zijn.

Hij wachtte dan ook niet lang, maar ging gauw naar de Koningsstraat, naar Jan's huis.

Vader De Jong stond in den winkel en groette Willem al toen hij langs het raam liep. Willem hield zoo veel van den bakker, die honderd verhaaltjes en spelletjes en raadseltjes kende en altijd vol grappen was. Nu stond zijn gezicht zóó ernstig en zijn stem klonk ook zoo somber toen hij zei: „Ga maar door, naar de kamer, Willem,” dat Willem begreep, dat er iets verdrietigs was. Ook Moeder was niet zoo vroolijk als anders. Met roode oogen stond ze boterhammen voor de kleintjes te snijden, die klaar zaten om naar bed te gaan.

„Kom ook zitten,” zei Henk. Hij gleed van zijn hoogen stoel af, trippelde naar Willem toe en toen hij hem op een stoel geduwd had, stak hij zijn armpjes uit en met een: „Bij je zitten,” nestelde hij zich tegen Willem aan.

„Rietje is ziek,” fluisterde hij, „er kwam allemaal bloed uit Rietjes mondje, en toen ging mamma huilen.”

Nu begreep Willem, dat het erger was met het meisje. Zachtjes vroeg hij er naar aan juffrouw De Jong.

„Ja,” zei ze, „Rietje heeft bloed opgegeven, o zoo erg. Nu slaapt ze wat. Maar, jongen, ze is zoo ziek!”

Toen ze het weer zeggen moest, voelde ze ook weer, hoe vreeselijk het was en kon ze de tranen niet inhouden, hoe ze haar best ook deed voor de kleine jongens. Ze was blij, toen Vader en Jan binnenkwamen,

want nu konden ze gaan eten en dan gingen de kleintjes naar bed.

Wat bad Vader nu ernstig om het behoud van hun Marietje! En toch, Willem merkte het met verbazing op, toch eindigde hij:

„Uw wil, en niet de onze geschiede.”

Jan begreep dat beter, hij wist hoe Vader altijd zei, dat God beter weet, wat goed voor ons is dan wij zelf, en dat wij daarom alles maar aan Hem moeten overlaten.

Zoo stil konden de kleintjes na het eten niet naar boven gaan, of het zieke meisje werd er door gestoord in haar lichte sluimering.

„Moetje,” riep ze met een zwak stemmetje, „Moetje, mag het gordijn open?”

Dadelijk deed Moeder het. Met roode koontjes en koortsig gloeiende oogjes lag het teere kindje daar. Haar blik zocht eerst Moeder.

„Niet meer schreien,” troostte ze, „’t is nu veel beter, de pijn is over en ik hoef niet meer te hoesten ook.”

Vriendelijk keek ze de kamer rond en zag Willem.

„Raad eens, wat ik hier heb?” zei ze, „kan je ’t voelen, zoo door de dekens heen, dat het twee peren zijn? Heerlijk, hè? Van Jan gehad!”

Ze was moe van al dat praten en stralend van blijdschap keek ze naar Jan, die er verlegen van werd. Maar ’t was te veel geweest voor ’t zwakke meisje. Ze wendde ’t hoofdje om en zei zacht:

„Slapen.”

Willem begreep, dat hij nu heen moest gaan.

Niets had hij gezegd. Geen woord had er over zijn lippen willen komen, zóó schaamde hij zich, dat hij Jan van snoepen had verdacht. Was dát nu echte vriendschap, zoo maar bij den minsten schijn aan iets leelijks te denken, iets leelijks van dien Jan, die zijn beste vriend was? Dien Jan, dien hij daareven met zoo'n groote tevredenheid zijn onbelegde boterhammen had' zien eten, moest hij dien verdenken van snoepen, hij, die zelf kon krijgen, wat zijn hartje begeerde en die vanmiddag nog voor het lekkerste eten bedankt had?

Hij kon niet rustig meer blijven zitten en zag er toch ook tegen op, heen te gaan, want dan moest hij Jan ook groeten en hij durfde hem haast niet eens aan te zien.

Plotseling stond hij op; hij moest nu immers gaan, ook met het oog op het zieke kind. Hij drukte allen zwijgend de hand, en wenkte Jan om even mee te gaan. Dat vond moeder goed.

Toen ze buiten gekomen waren, zei Willem eerst niets, en Jan vanzelf ook niet, want hij moest aldoor denken aan Marietje, het arme, zieke kind.

Zou het werkelijk moeten? Zou ze sterven?....

Willem liep maar naast hem voort. Zou hij hem wat te zeggen hebben? Waarom had hij hem anders gewenkt om mee te gaan?....

Ze waren voor Willems huis gekomen en stonden stil. Vragend keek Jan zijn vriend aan.

Plotseling keerde deze zich naar hem toe en gaf hem een geweldigen klap op den schouder. Dat was zoo zijn gewone uiting van vriendschap.

„Alle staartmannen!” zei hij, „wat ben ik toch een

akelige vent! Toen Mina me vertelde, dat je ook bij Groenendaal was om peren, dacht ik echt, dat je ze voor je zelf gekocht had en daar was ik kwaad om. Ik dacht: had hij dan maar liever zijn twee kwartjes voor den voetbal betaald!

Toe, wees nu niet nijdig op me. 't Was gemeen van me, dat ik je daarvan heb verdacht. Kom, sla toe!"

En hij stak Jan zijn hand toe. Jan was niet haatdragend en drukte Willem de hand, zonder één enkele nare bijgedachte.

Willem belde. Op 't laatste oogenblik fluisterde hij Jan nog in:

„Zeg, en wat dien voetbal betreft, ik betaal dat voor je,

hoor! Goed? Maar geen mensch iets van zeggen, begrijp je? En denk er aan: Zaterdag beginnen we te spelen."

Vóór Jan iets had kunnen antwoorden, was zijn vriend in huis verdwenen.

HOOFDSTUK VI.

Andries.

Wat een drukte, wat een gepraat! Al tweemaal heeft mijnheer gezegd, dat ze moeten gaan zitten en stil zijn. En toch . . . half naar hun plaats gekeerd, sommigen al met één been in de bank, blijven ze telkens weer staan.

Nog even iets vragen, nog even iets meer hooren over het groote nieuws, dat allen vervult. Geen wonder ook: er is een schip gestrand vlak voor de naburige haven.

Van het strand af is het duidelijk te zien.

Wat gingen ze er graag naar toe, nu dadelijk, allemaal! Maar . . . daar gaat de bel en het werk roept.

Dat is jammer. Maar dat het Woensdag is, dat ze dus vanmiddag geen school hebben en dadelijk na het eten kunnen gaan, dat treffen ze.

Eindelijk daar zijn ze, de lang verwachte twaalf slagen, die een eind maken aan een morgen, waarop mijnheer meer heeft moeten verbieden, dan anders in een heele week.

Vóór de school verzamelt zich de club „Hou en trouw." Ze bespreken het gewichtige vraagstuk, wát

ze dien middag zullen doen, naar 't gestrande schip gaan kijken, of voetballen.

„Voetballen kunnen we altijd nog doen,” vinden de meesten. Dus dan naar 't dorp W., dat een uur fietsen van hun woonplaats verwijderd is.

Ze praten en schreeuwen allen door elkaar en kunnen het er maar niet over eens worden, hoe laat ze zullen gaan.

„Om één uur,” wil Andries. Maar de meesten vinden dat te vroeg.

„Denk je, dat ik vliegen kan?” vraagt Frits Gerritsen, die heelemaal aan de Beeklaan woont.

„Dan om halftwee,” zegt Andries, maar ook dit vinden de meeste jongens nog te vroeg. Er zijn er bij, die heelemaal aan 't andere eind van de stad wonen. En Willem maakt er een eind aan door op kordaten toon te zeggen:

„Wel alle staartmannen! Wat zaniken jullie toch! Wat komt een halfuurtje er op aan! Vader zei, dat 't best kan wezen, dat ze het schip morgen nóg niet vlot krijgen. Laten we afspreken, dat we om twee uur allemaal bij de Willemsbrug zijn, dan kan ieder er immers op tijd wezen. Wie er niet is, moet maar zien, dat hij ons inhaalt. Mag ik even vernemen,” voegde hij er op plechtstatigen toon aan toe, „of een van de leden van onze club hertegen eenig bezwaar heeft? Niet? Dan blijft het dus bij de afspraak.”

„Accoord, Staartman!” roepen ze allen en nu er verder niets te bespreken is, gaat ieder zijns weegs. Jan loopt nog een eindje op met Willem en Andries en als hij Koningsstraat inschiet, roept deze hem nog schamper achterna:

„Toe, jô! Nou niet zoo lang poetsen aan je fiets, anders kom je nog te laat! En we wachten niet, hoor!”

Jan is zoo gelukkig in 't vooruitzicht van den prettigen tocht, dat hij niet eens opmerkt, dat Andries hem weer plagen wil, en dat hij dit alleen zegt, omdat Jan's fiets, die meer voor boodschappen wordt gebruikt dan voor pleiziertochtjes, erg afsteekt bij zijn gloednieuwe karretje.

Als Jan de winkeldeur gesloten heeft, is hij nog zóó met de fietsplannen vervuld, dat hij haast doorloopt, de gang in naar de huiskamer, in plaats van even in de zijkamer te gaan kijken, hoe 't met Marietje is.

Sinds Zaterdag ligt ze daar, omdat het in de huiskamer veel te druk was voor het steeds zwakker wordende meisje.

Moeder heeft bij haar gezeten, tot ze sliep en komt nu juist het kamertje uit. Ze legt den vinger op den mond en wenkt Jan om mee te gaan.

Moeder schreit.

„Jongen,” zegt ze, „het wordt hoe langer hoe erger. Als God niet helpt, vrees ik het ergste.”

„God zal helpen, maar op Zijn manier,” zegt Vader, die uit de bakkerij komt en naar het zijkamertje wil gaan.

Wat ziet Vader er verdrietig uit, ondanks die troostwoorden! Wat staan zijn oogen hol van het vele nachtwaken! Vergeten is Jan den tocht en het schip en de vrienden. Hij weet nu alleen maar, dat zijn ouders zooveel lijden, dat zijn lief zusje misschien sterven gaat. Al zijn blijdschap is weg en er komt een wonderlijk gevoel van smart over hem.

„Als God niet helpt,” heeft Moeder gezegd; maar

God zal helpen: bij Hem is niets onmogelijk. Hij zal het Hem vanavond nog vragen, als hij zijn avondgebed doet. Hij weet niet, die goede jongen, dat zijn denken nu eigenlijk al bidden is.

Maar: „Hij helpt op Zijn manier,” heeft Vader gezegd. O, als die hulp nu Marietje maar beter maakt!

Ze zaten al te wachten om de tafel, hongerig ondanks de droefheid in huis. De grooten voelden het verdriet zelf al, voor de kleinsten bestond het alleen in de gedrukte stemming in huis en de beschreide oogen van Vader en Moeder.

Toen Jan binnenkwam, zei Gerrit:

„Jan, heb je het gehoord van dat schip aan de haven? Moet je er niet heen?”

Even schrok Jan, toen Gerrits woorden hem weer aan het heerlijke plan kwamen herinneren.

„Ga jij er heen?” vroeg hij in gedachten.

„Ik moet vanmiddag bakken,” zei Gerrit, „maar als ik vrij had, zooals jij, ging ik vast. Op de bulletins vóór de sigarenwinkels staat, dat het van de duinen af heel goed te zien is. Het scheepsvolk is gered en ze doen nu al hun best om van de lading nog binnen te halen, wat er te redden is.”

De bekoring kwam weer over Jan. Hij zou weer graag willen gaan kijken, maar dan zag hij Moeders betraande oogen weer en verging hem de lust om een pleziertocht te maken.

„Willem en Andries gaan wel,” zei hij, „en . . .”

Vader wenkte juist de jongens om stil te zijn voor het gebed.

Zoals altijd voor het eten, had hij kort en ernstig en, zoals hij dat de laatste dagen telkens deed, voegde hij er ook nu bij:

„Wij bidden U, almachtige God, onze Marietje beter te maken. Maar Uw wil en niet de onze geschiede, want Gij alleen weet, wat goed voor ons is.”

Onder het eten werd er niet gesproken. Zelfs de kleintjes waren stil. Alleen Kootje, die pas twee jaar was, maakte af en toe een uitzondering door te schreeuwen of met zijn lepel op den stoel te slaan. Maar toen Vader den Bijbel nam en den drie-en-twintigsten Psalm voorlas: „Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vreezen, want Gij zijt met mij,” en wat daar verder volgt, toen was ook kleine Kootje stil. Zelfs hij wist wel, dat het heel stil moest zijn, als Vader uit dat groote boek las.

Na het danken gingen Vader en Gerrit naar de bakkerij. Moeder liet Jansje, het dienstmeisje, alleen de tafel afnemen en ging naar de kleine zieke.

Ze wenkte Jan.

„Jan,” zei ze, „je moest vanmiddag maar mee gaan naar de haven. Dat had je toch zeker ook met de jongens afgesproken.”

„Ja,” antwoordde hij, „eigenlijk wel, maar ik dacht . . . ik wist niet . . . ik had er eigenlijk niet veel zin meer in.”

„Ga maar gerust,” zei Moeder, „boodschappen zijn er toch niet vanmiddag. Maar niet later dan zeven uur thuis en geen slechte dingen doen, hoor!”

Ze keek hem diep in de oogen, die goede Moeder, die zoo aan al haar kinderen dacht.

En Jan, hij wou wel van alles zeggen, zoo lief vond

hij het. Hij vond echter geen enkel woord en toen... toen pakte hij zijn Moedertje om den hals en gaf haar een dikken zoen.

„Gerrit,” riep Jan naar beneden, „ik ga weg, mag ik de fiets mee? Jij moet hem toch niet hebben.”

„Laat 's kijken,” klonk het uit de bakkerij, „ja zeker, ik moet hem hebben: ik ga zoo dadelijk wat omrijden. Dus dat gaat niet, mannetje!”

Maar Jan was al weg; hij wist wel, dat Gerrit hem nu voor den mal hield. Hij moest zich reppen, want hij had nog maar een kwartier en hij moest de banden nog oppompen.

Toch was hij niet de laatste, maar de tiende. De laatste was Andries. Die kwam tien minuten over tijd, zoodat de anderen popelden van ongeduld.

„Dat wou om één uur weg en hij kan twee uur nog niet eens halen!” riepen ze hem al tegemoet.

„Een lek in mijn achterband,” riep hij terug. „Schande, pas een nieuwe fiets! Maar als ik er last mee krijg, koop ik gewoonweg een nieuwen band.”

Gelukkig kreeg hij geen ongeluk. Alle andere fietsen hielden zich ook goed en daar ze het windje achter hadden, vlogen de jongens langs den weg en waren binnen het uur bij de haven. Ze stalden hun fietsen bij familie van Frits Gerritsen en klommen tegen de duinen op.

En ja, daar, links van de haven, zagen ze een schip en in de nabijheid één, twee, drie kleine vaartuigen. 't Waren booten, die van de haven waren uitgezeild, om de lading van het gestrande schip te

halen en veilig aan land te brengen. Dat ging nu heel wat gemakkelijker dan voor een paar uur, vertelde een oud mannetje, dat daar ook stond te kijken en er blijkbaar al vroeg bij geweest was. Nu konden de booten het schip dicht genoeg naderen, zonder daarbij zelf aan den grond te raken, want de vloed kwam op.

„Ze hopen nog, dat, als 't water hoog genoeg komt, het schip vanzelf vlot raakt. Maar dat staat nog te bezien, want de storm heeft het een heil eind op de zandbank geslingerd!”

Ja, dat zagen ze ook. Konden ze er maar bij komen!

De wind was gaan liggen en achter het duin, aan den zeekant, lagen ze fijn en konden ze alles zien, wat er te zien was.

Terwijl ze zoo babbelend lagen uit te kijken, zei Frits Gerritsen eensklaps tegen zijn broer Klaas:

„Kijk eens goed naar die boot, die daar de haven inzeilt, zoo waar, ik geloof dat het een schuit van oom Henk is.”

Een oogenblik flitste het door zijn brein: „Als die ons eens wou meenemen! . . . .”

Oom Henk was een reeder en eigenaar van verschillende stoom- en zeilschepen. Een van die laatste was nu gestrand en zoodra de zee wat kalmer was geworden en de wind het eenigszins toeliet, was men begonnen bij stukjes en beetjes de lading binnen te halen.

Dát kun je begrijpen: op een holletje vloog het elftal naar de haven, om de aankomst van de zeilboot bij te wonen, nu ja, maar vooral om de kans, die ze hadden om ook zoo'n tochtje heen en weer mee te maken.

Oom Henk had echter wel veel handen noodig voor dat werk, maar er was slechts weinig ruimte in zijn boot beschikbaar. Van de drie knechts, die bij hem waren, konden er nu twee in een andere schuit uitvaren, dan zou hij met den overblijvenden knecht en een paar jongens opnieuw uitzeilen in de zijne. Dat er voor elf liefhebbers geen plaats was, verwonderde niemand.

„'t Spijt me wel, jongelui,” riep oom Henk hun toe, „maar ik kan jullie niet allemaal tegelijk meenemen. Laat eens kijken . . . Twee in mijn boot, ja, dat zou gaan. Dan kunnen er nog drie in de andere. Tenminste — als jullie behoorlijk de handen uit de mouw weet te steken. Anders kunnen we jullie niet gebruiken, hoor!”

Maar ja . . . Wie van de vrienden zouden er nu mee, en wie niet?

Ze keken elkaar eens aan.

't Waren beste jongens, maar ze zagen er toch allemaal wel wat tegen op, om tegen een ander te zeggen: „Ga jij maar, dan zal ik wel aan den kant blijven staan.”

Hoe moest dat nu?

Willem hakte den knoop door met het voorstel:

„Weet je wat? We loten er om.”

Dat vonden ze allemaal goed. En zoo kwamen Jan en Andries in de boot van oom Henk terecht. Willem was helaas niet bij de gelukkigen, die in de andere boot meevoeren.

Geen vijf minuten later lagen de beide zeilschuiten naast elkaar, gereed om te vertrekken.

Och, wat had Willem een spijt, dat hij niet mee

kon! Maar hij was gelukkig niet jaloersch uitgevallen en bovendien: hij had nog vijf lotgenooten, die ook allen aan den kant moesten blijven.

Daar zeilden ze al weg.

„Fijne zeilwedstrijd, jô!” riepen de jongens naar de achterblijvers. „Wie 't eerst bij het schip is!”

Precies gelijk zeilden ze den hoek van de haven om. Nu naar links. Maar de boot van oom Henk hield den buitenkant en moest dus de grootste bocht maken. Dat gaf den anderen een voorsprong.

Je kon ze prachtig volgen van den kant af. Als je boven op het duin stond, zag je de helder witte letters in de zeilen: G 12 voorop, en steeds verder achterblijvend G 17. Je kon natuurlijk niet meer onderscheiden, wie 't waren, maar wel kon je ze nog lang zien wuiven in de richting van het duin, en als je scherp keek, zag je ze eenige minuten later als zwarte poppetjes af en aan loopen over het dek van het gestrande schip.

En nu begon daar het gesjouw. Jammer maar, dat

de jongens aan den wal ook niet een verrekijker hadden, net als dat vriendelijke mijnheertje van straks.

Daar ginds zagen ze hem staan turen.

Zouden ze hem vragen om éven te mogen zien door zijn kijker? Ze aarzelden. Maar ze liepen toch maar vast in die richting voort.

Nu stonden ze om hem heen en zagen met verlangende blikken naar den verrekijker.

„Kunt u ze zien?” kon eindelijk Jan van Amstel niet nalaten te vragen.

't Oude mannetje liet even zijn kijker zakken en keek zijn ondervrager guitig aan.

„Nou, óf ik!” zei hij. En hij tuurde weer in de verte.

„'k Zou óók wel eens graag willen zien, wat ze daarginds uitvoeren,” zei Piet Lens tot zijn buurman, maar wel zóó luid, dat de mijnheer met den kijker het kon hooren.

Kijk, daar ging de kijker weer omlaag en terwijl hij de zes jongens glimlachend aanzag, zei 't aardige mijnheertje:

„Daar zal wel niets van komen. Kijk eens hier: verrekijkers kosten geld, véél geld, en zijn geen instrumenten om aan zulke ruwe jongens in handen te geven. Tja . . .,” ging hij voort, zijn grijze wenkbrauwen haast tot onder zijn hoed optrekkende, „tja, kijk eens, als ik nu wist, zéker wist, dat ik met nette, verstandige, voorzichtige, brave jongens te doen had, die . . .”

„O, mijnheer,” viel Kees Prins hem in de rede, „wij zijn allemaal zoo zoet als lammetjes en zoo voorzichtig als . . .” Hij kon zoo gauw geen geschikte vergelijking vinden en keek de anderen aan alsof hij

zeggen wilde: „Toe, zeggen jullie 't nou eens verder!”

Maar 't hoefde niet.

„Als dát het geval is kunnen jullie om beurten even mijn kijker krijgen.”

Dat was fijn!

„Kijk, daar heb je Jan de Jong en Kobus Dekker! Ze hebben een kist te pakken. Hola! daar rolt Klaas Gerritsen ondersteboven. Zeker ergens over gestruikeld.”

„Wie is dat, die daar met zijn armen zwaait?” vroeg er een.

„Da's Andries, jô,” vertelde Willem Denekamp, die nu den lang begeerden kijker voor de oogen hield. „Hij heeft ons in de gaten. Hallo! Kijk hem eens!”

En daar zagen ze tegen de lichte lucht het zwarte schimmetje van Andries zich afteekenen, die de wonderlijkste sprongen stond te maken boven op het dek, om nog meer de aandacht te trekken van zijn vriendjes aan den wal.

Ieder van de zes kreeg op zijn beurt den verrekijker en er kwam geen eind aan hun vroolijke uitroepen.

Een groot kwartier later keerden de booten weer in de haven terug.

„Fijn was 't,” verzekerden de jonge zeevaarders, toen ze weer bij de anderen op den wal stonden.

„Oom Henk heeft gezegd, dat nu de anderen mee mogen. Eén van de knechts is op het schip gebleven, want 't is niet onmogelijk, dat het spoedig vlot komt, zei hij, en dan moet er natuurlijk iemand aan 't roer wezen.”

Dat gaf een vreugde! Maar vóór ze heelemaal bij 't gestrandte schip waren gekomen, bleek dit door het

verschepen van de lading al zóóveel verlicht te zijn, dat het op den opkomenden vloed meeding. De genomen voorzorg bleek dus niet overbodig te zijn geweest.

Inmiddels moest het losgeraakte schip gereed gemaakt worden om de haven binnen te zeilen. Met behulp van de vele handen werd het deerlijk gehavende want voorloopig zoo ver in orde gebracht, dat er weer een paar flinke lappen zeil konden worden gheschen.

En zoo gebeurde het, dat onder luid gejuich en gejoel, van de jongens niet alleen, maar ook van het talrijke publiek, dat zich aan den ingang van de haven verzameld had, het gestrande schip vol vreugde werd begroet.

„Maar nu moeten we toch heusch weg,” zei Willem en ook de anderen begrepen, dat ze niet langer konden blijven: de meesten moesten om zeven uur, sommigen zelfs al om halfzeven, thuis zijn, en 't was onder al die bedrijven al over vijven geworden. Ze hadden nu tegenwind bovendien en dus moesten zij den landweg rijden, inplaats van langs het strand, wat korter was.

Toen ze allen opgestapt waren en in een matig gangetje door de straten reden, riep Andries eensklaps:

„Rijden jullie even langzaam door? Ik wou wat sigaretten halen.”

Hij vond, dat als je een beetje jongen was, je van rooken moest houden en hij scheen ook altijd geld genoeg op zak te hebben, om sigaretten te koopen.

„Opschieten, hoor!” riepen de anderen, toen hij het winkeltje binnenging.

Jan bleef even in de nabijheid rondrijden, maar toen Andries lang wegbleef, stapte hij even af. Hè, wat duurde dat toch lang! Waar bleef hij nu toch?

'k Ga even kijken,' zei hij tegen Frits Gerritsen, „of hij misschien ook dwars door de aarde heengezakt is, en nu rustig bij zijn familie in Indië zit te dineeren.”

„Nou zeg, 'k geloof dat jij je aardrijkskunde ook nog niet heelemaal onder de knie hebt!” lachte Frits, „en dan had hij ons bovendien wel eens eerst behoorlijk goedendag kunnen zeggen!”

Goed, maar vervelend vonden ze 't allemaal en Jan besloot 't eens goed te zeggen aan Andries, dat 't meer dan vervelend was, dat ze allemaal zoolang moesten wachten enkel omdat hij sigaretjes wou rooken.

Welke winkel was 't nu ook weer?

Spiedend kijkt hij door alle ruiten. Nóg verder? Eindelijk, ja, daar krijgt hij Andries in 't vizier. Hij wil hem juist fluiten, want de pas opgerichte voetbalclub had een nieuw fluit-signaal ingevoerd, waaraan je elkaar dadelijk herkennen kon, als hij ziet, hoe Andries blijkbaar iets in den zin heeft. Waarom zou hij anders zoo omzichtig rondkijken, naar binnen en daarna door het winkelraam naar buiten?

Nieuwsgierig heeft Jan zich op een afstand gehouden, nieuwsgierig ook kijkt hij behoedzaam dadelijk daarop weer door het raam naar binnen en ziet hij, hoe Andries zich over de toonbank buigt, iets grijpt, een doos, en bliksemsnel in zijn zak doet verdwijnen. In het volgende oogenblik ziet hij de juffrouw uit de kamer terugkomen met gewisseld geld.

Jan ziet verder niets meer. Hij denkt er niet aan

Andries te roepen of te fluiten. Stil staat hij daar maar te leunen tegen zijn fiets. Geheel met zijn gedachten vervuld, al maar bezig met dat ongelooflijke, dat hij zooeven zag gebeuren, stapt hij op en haalt de anderen weer in.

„Is Andries dan een dief?” — „Wat heeft hij gestolen?” — „Zou dit de eerste keer zijn of . . .” Het suist in zijn hoofd, zijn wangen gloeien.

't Is niet meer de vroolijke Jan, de luidruchtige kameraad van anders. De jongens vragen hem vol verbazing, of hij soms slaap heeft, dat hij telkens zoo achterblijft. Zoo straks had hij allemans praats, omdat Andries op zich liet wachten, en nu doet hij 't zelf. Dan trapt hij wat harder voort, maar als hij weer naast Andries komt, blijft hij eenigszins schuw achter. Naast Andries rijden? Naast een vriend, die een dief is? Had hij dat ooit durven denken? Als ze 't hem

een uur geleden verteld hadden, zou hij liever zijn zegsman zijn pootige vuisten hebben laten voelen, dan dat hij zoo iets geloofd had! Duizend gedachten verdrongen zich nu in zijn brein. En als Andries, royaal als altijd, want daar was hij bij zijn kameraden om bekend, een groote doos sigaretten voor den dag haalt, en links en rechts presenteert, dan zegt hij niets. De woorden blijven hem in de keel steken.

„Dank je voor gestolen sigaretten,” wil hij eerst zeggen, of: „Houd je gestolen goed maar,” of hij zou het den jongens willen toeroepen: „Ze zijn gestolen! Neemt ze toch niet!” Dat alles warrelt hem door het hoofd, maar hij zegt niets. Hij houdt het alles binnen, maar het blijft klinken in hem, luider en luider.

Was hij maar thuis!

't Is hem net, alsof hij bang voor Andries is. Bang om iets tegen hem te zeggen, bang ook om al die gedachten binnen te houden, waar het hoe langer hoe meer gaat bruisen en koken. En steeds is het hem, of hij die stem weer hoort: „Een dief! Een dief! Andries is een dief!” en hoe duidelijker hij dat meent te hooren, hoe harder hij trapt. Naar huis wil hij, naar huis! Was hij maar bij zijn moeder!

„'t Gaat met Jan net als met een paard, dat zijn stal ruikt!” roepen de vrienden, en Andries lacht:

„Wel neen! maar 't wordt immers al donker. Flauwerd! Je hebt zeker een kwaad geweten.”

En nog zegt Jan niets, hij kan niet, hij wil weg van Andries, hij is bang voor hem.

Vóór zevenen is hij al thuis, rood en bezweet. De huisgenooten denken allen, dat het van 't haasten

komt. Maar als Jan niet eet en zoo gauw hij kans ziet, naar bed gaat, vroeger dan gewoonlijk, maakt Moeder zich ongerust. Ze vond Jan straks zoo onrustig, toen hij naar zijn zusje kwam kijken, waarbij zij trouw de wacht houdt. En als Vader een uur later uit de bakkerij komt om haar af te lossen, dan is Moeder wel moe, héél moe, maar ze gaat toch eerst — vóór ze zelf aan rusten denkt — de twee trappen op naar den zolder, waar Jan nog wakker ligt.

Stil, op haar teenen, om de andere kinderen niet te wekken, gaat ze naar zijn bed en buigt zich over hem heen.

„Jan, jongen, wat is er? Je hebt toch niets slechts gedaan?”

En Jan, die al een uur lang zich om en om gekeerd heeft in zijn ledikant, maar die toch maar niet in slaap kan komen, omdat hij 't zoo vreeselijk vindt, dat van 's middags, wat hij in dien winkel had gezien, Jan slaat zijn armen om Moeders hals en fluistert haar haastig in:

„Moeder, Andries is een dief! Hij heeft sigaretten gestolen in een winkel, 'k heb het zelf gezien!”

„Vreeselijk, jongen,” zegt Moeder, en ze meent het, maar ze is dankbaar, dat haar Jan niet over zich zelf tobt.

„Vreeselijk, jongen! Weten de anderen het ook?”

„Nee, moeder, niemand anders dan ik. Andries weet niet eens, dat ik het zag.”

„Verwijt het hem dan vooral niet en spreek er ook met niemand over. Morgen zullen we wel eens zien, wat we moeten doen. Kom, ga maar rustig slapen en wees blij, dat jij zelf voor die zonde en die groote schande bewaard bent.”

Ze stopt hem lekker toe en gaat dan zacht naar beneden. En werkelijk, Jan slaapt in. Maar niet rustig. Hij droomt maar van stelen en als hij in dien droom eindelijk ziet, dat Andries zijn zieke zusje wil weghalen, dan roept hij: „Blijf af, dief!” en schrikt van zichzelf wakker.

HOOFDSTUK VII.

Droeve dagen.

Den volgenden morgen kwam juffrouw De Jong, als naar gewoonte, heel vroeg beneden.

Andere dagen ging Vader dan aan zijn werk en kwam Gerrit bij Marietje zitten. Moeder riep de andere jongens, maakte in de huiskamer de kachel aan, kleepte de kleintjes en sneed de boterhammen. Zoo was het altijd gezellig, als de jongens binnenkwamen.

Nu echter durfde Moeder niet van Marietjes bedje weg te blijven en droeg zij Jansje, het dienstmeisje op om voor alles te zorgen.

Dat viel den jongens wel wat tegen, toen ze beneden kwamen en Moeder niet in de kamer vonden.

De een voor en de ander na vroegen ze, als de deur nog maar nauwelijks open was: „Waar is Moeder?”

Als Jansje dan antwoordde, dat ze bij Marietje was, omdat het zoo erg met haar geworden was, dan betrokken de gezichten. Dan hadden ze medelijden met hun zieke zusje, maar ook wel een beetje met zichzelf, omdat het nu zoo somber en ongezellig was in de kamer zonder Moeder.

De kleintjes lieten zich niet lief helpen en toen Henk begon te huilen: „Moe moet komen,” toen stemden er weldra drie, vier in met deze klacht. Kleine Kootje kon het weliswaar niet verder brengen dan: „Mamma, mamma,” maar hij bedoelde toch ook hetzelfde.

Jansje werd er wanhopig van. Ze bromde, vleide en dreigde, maar niets hielp, de jongens werden niet stil.

Gelukkig kwam Jan net binnen; Jan, die altijd zulke mooie verhalen wist te vertellen.

„Jan, toe, zeg jij eens, dat die stoute jongens stil moeten zijn; ze zullen dat zieke kind nog dood maken met hun lawaai,” klaagde Jansje.

„Waar is Moeder?” vroeg Jan op zijn beurt.

En nu vertelde Jansje hem, hoe erg het met Marietje was.

„En dan gaan me die rekels daar allemaal zoo te keer,” eindigde zij, terwijl ze wees op het drietal, om den tafelstoel van Kootje, dat werkelijk een verschrikkelijk geschreeuw aanhief.

Bah neen! Jan had nu heelemaal geen zin om zich met de broertjes te bemoeien.

„k Ga eens even kijken in de zijkamer,” zei hij.

Jansje moest voor die schreeuwers zorgen, hij was toch geen kindermeisje!

Zachtjes liep hij door den winkel en op kousevoeten ging hij het zijkamertje binnen. Bij den eersten oogopslag zag hij al, hoe Marietje sinds gisteren veranderd was. Koortsig gloeiden de wangetjes. De groote holle oogen zagen angstig rond en telkens greep ze Moeders hand, die bij haar op de dekens lag.

Hoe zacht Jan ook binnengekomen was, de zieke

had het toch gehoord, ze wendde het hoofdje moeizaam om, om naar hem te kijken en glimlachte hem toen flauwtjes toe.

Jan schrok er van, toen hij zag hoeveel moeite haar dat kostte en anders lachte ze haast altijd en nam door haar vriendelijk gezichtje iedereen voor zich in. Daar veranderde het gezichtje plotseling. Verdrietig trok ze de wenkbrauwen samen en groote tranen welden op in de oogjes.

„Kootje stil zijn,” fluisterde ze, „Rietjes hoofdje doet zoo zeer!”

Moeder keek nu ook naar Jan en toen deze haar onrustig gezicht zag, begreep hij ineens alles! Moeder hoorde hier het geschreeuw van de kinderen en ze zag, hoe het Marietje hinderde. Toch durfde ze niet weg te loopen om ze stil te maken. Nu zat ze daar maar en het telkens weer tot het zijkamertje doordringende leven maakte haar wanhopig, omdat ze wist, dat haar meisje het niet hebben kon. En Jan, die ze dadelijk stil kon hebben, als hij het wou, Jan was weggeloopt, omdat hij er geen zin in had!

Vóór Moeder iets kon zeggen, was hij het kamertje uitgelopen. Hij had zich wel voor het hoofd kunnen slaan. Moest hij zijn lieve moeder het leven nog verdrietiger maken en zijn stervend zusje het lijden nog verzwaren, omdat hij geen kindermeisje wou lijken? Wat was hij toch een . . . .

„Komen jullie maar gauw bij Jan,” riep hij de kleintjes toe, toen hij de kamer binnenkwam. En daar waren ze al: Piet en Kees en Henk. Piet en Kees kwamen op hun stoeltjes bij hem zitten en Henk klom op zijn schoot.

En nu vertelde hij hun zijn mooiste verhaal, dat hij het liefste vertelde, omdat hij het zelf ook zoo mooi vond. Van den man, die zóó mooi kon spelen op zijn viool, dat het net was, of je de engelen hoorde zingen. En toen hij heel oud en arm was geworden, kwamen er menschen bij hem, die zijn viool wilden koopen voor zooveel geld, dat hij nooit meer zou behoeven te bedelen. Maar hij deed het niet! Ze mochten er zelfs niet eens een keer op spelen, al gaven ze hem honderd gulden.

Op een morgen vonden de menschen hem dood. Hij had tot laat in den avond voor de huizen zitten spelen en was eindelijk door de koude bevangen en voorover dood gevallen, op de viool, die heelemaal verpletterd was.

Heel stil zaten de broertjes nog te luisteren, toen Moeder het hoofd om de deur stak.

„Ha!” riepen allen, „komt u nu weer binnen?”

Maar Moeder antwoordde heel ernstig:

„Moeder komt niet binnen, Moeder moet bij Marietje blijven, want Marietje gaat sterven. Jullie moogt straks allemaal één voor één haar gedag komen zeggen en niemand gaat naar school. Vader heeft het al aan Mijnheer getelefoneerd. Gaan jullie nu maar eten, maar stil zijn, hoor!”

Daarna besprak Moeder nog een en ander met Jansje en ging toen weer haastig naar het zijkamertje.

O, wat een droeve dag werd het! Zoo was het niets prettig van school thuis te mogen blijven. Niemand ging uit en ze hadden ook geen zin in

spelen. 't Werd al moeilijker om de kleintjes stil te houden en op het laatst hielpen zelfs de mooiste verhalen van Jan niet meer.

Om even vier uur hoorde Jan Willems fluitje. Hij ging gauw naar den winkel, blij met deze afleiding.

„Hoe is het met je zusje?” vroeg Willem hem. Jan vertelde, hoe het al erger werd en dat ze daarom niet op school waren geweest.

Dat had Willem al begrepen, zei hij, en hij kwam nu even Jan het huiswerk brengen voor het geval dat hij morgen weer op school kwam. Al pratende waren ze in de huiskamer gekomen en het viel Willem al dadelijk op, dat het er nu heelemaal niet zoo gezellig was als anders.

„Kom je ook spelen?” vroeg Henk en Piet stelde voor samen te gaan wandelen.

„Die jongens zijn vandaag toch zoo lastig, ze willen niets!” mopperde Jan. Maar daar kwam Piet tegen op. „Ik wil wèl wat,” zei hij, „wandelen met Willem.” Willem kreeg medelijden met Jan, die in deze sombere omgeving de kleine jongens niet stil kon houden, te minder, omdat bij Jan zelf de rechte lust om te spelen er niet was, zooals te begrijpen was.

Toen kwam er een gedachte in Willem op, zoo vreemd, zoo wonderlijk, dat hij zelf niet begreep, hoe hij er aan kwam. En toch . . . 't was zoo mal nog niet. Die kleine jongens begrepen van het verdriet in huis nog niet veel. Ze moesten den heelen dag hun moeder missen en nog stil zijn ook. Bij hem thuis was ruimte, kon leven gemaakt worden, zonder dat het een zieke stoorde en . . . hij had Jan al zoo

dikwijls benijd om die leuke broertjes . . . als hij er nu eens een paar meenam!

Plotseling stond hij op en ging weg.

„Jammer,” dacht Jan, maar een wonder vond hij het niet, want het was hier nu voor Willem niets prettig.

Willem rende door de straten en liep zoo onstuimig de kamer binnen, dat zijn vader en moeder, die daar juist rustig een kopje thee zaten te drinken, verwonderd opzagen. Hij viel maar met de deur in huis.

„Moeder,” vroeg hij, „mogen de broertjes van Jan hier komen? Ze hebben het thuis zoo saai en het zijn zulke leuke jongens. Ik zal wel op ze passen en voor ze zorgen. Ja, mag het, moedertje?”

't Was niet te zeggen, hoe vreemd mevrouw Denekamp van dat verzoek opkeek. Daar begreep ze nu heelemaal niets van! Hoe kwam Willem er bij? Ze keek haar mooie kamer eens rond, waar alle dingen precies op hun plaats stonden en waar geen smetje lag op de meubels of op den vloer. Moesten daar die drukke jongens in komen? Jongens, die vuile voeten zouden zetten, die morsen zouden op de stoelen en misschien wel een kopje van het mooie servies zouden breken!

„Jongen,” zei ze met een verschrikte stem, „jongen, hoe kom je daar bij?”

Willem liet zich door dien toon niet uit het veld slaan. Hij wilde ze bij De Jong dat genoeg doen en hij wist wel, dat zijn moeder het meest vreesde voor den rommel, dien de jongens zouden maken. Daarom verzekerde hij nog eens heel stellig:

„Heusch, Moeder, ik zal voor ze zorgen, u zult er niet den minsten last van hebben. Toe, weest u maar eens lief! Ik zou het zoo graag willen.”

't Werd mevrouw Denekamp wonderlijk te moede. Ze wilde haar jongen niet graag iets weigeren en was altijd heel blij, als ze hem een plezier kon doen, maar dezen keer . . .

„Heusch jongen,” zei ze, „ik zou het je graag gunnen, maar . . .”

Ze wilde juist met bezwaren komen, maar Willem, die hoorde, dat Moeder al half gewonnen was, sloeg zijn armen om haar hals en terwijl hij haar al maar kuste, riep hij: „Ja, het mag, het mag, ik zie het aan uw gezicht!”

Glimlachend had dokter Denekamp alles aangehoord. Hij zat achter de krant, maar hij las niet! Nu liet hij de krant zakken en zei:

„Kom, vrouw, laat Willem maar wat van dat grut hier brengen, dat geeft nog eens wat leven in de brouwerij. Die kleine rakkers zullen den boel toch niet afbreken. En anders moet Willem het uit zijn spaarpot betalen!”

„O, dat wil ik best, dat heb ik er wel voor over,” lachte Willem.

Tegen twee kon mevrouw niet op. Wel mopperde ze nog wat van: „Maar de stoelen, en het kleed, en de kopjes!” Doch Vader lachte maar en zei, dat Willem dat immers allemaal voor zijn rekening nam!

Toen nu mevrouw zag, hoe vroolijk de beide anderen het opnamen, kreeg ze er zelf ook schik in en zei: „Als Vader er zoo over denkt, vind ik het ook goed.”

„Alle staartmannen,” riep Willem, „wat heb ik toch een goed moedertje! Dat kan leuk worden, ik ga ze dadelijk halen,” en na nog een paar maal vroolijk te hebben rondgesprongen, verliet hij de kamer.

Na een half uur kwam hij met de kleine gasten terug. Netjes aangekleed, dicht tegen Willem aan, stonden de jongens wel wat bedremmeld te kijken, toen ze in die mooie kamer kwamen. Maar toen mevrouw zelf hielp ze uit te kleeden, toen de dokter

voor elk een heerlijken sinaasappel van de schaal kreeg, toen ze zulk lekker eten klaar zagen staan, als ze nog nooit geproefd hadden, toen was de verlegenheid gauw verdwenen en noodigde Henk op zijn gewone manier Willem uit: „Kom ook zitten, Wimmel!” En Kees keek Mevrouw heel ernstig aan en zei: „Rietje gaat naar den hemel, zegt Moeder, maar ik ga niet mee, want ze komt nooit meer terug en ik wil liever bij Moeder blijven.”

Dien nacht *ging* Marietje naar den hemel.

Vader, Moeder, Gerrit en Jan waren opgebleven en zaten nu om het bedje heen.

Eindelijk was het kindje stil. Het angstig kijken, het schreien om bij Moeder te mogen blijven was over. Wel greep ze af en toe nog eens angstig Moeders hand, maar dadelijk daarna was ze weer kalm. Om twaalf uur had Vader gebeden; niet meer om het behoud van het kind, maar of God het sterven en het scheiden licht wilde maken.

„Leer ons tevreden zijn, nu Uw wil geschiedt,” was hij geëindigd en hij had er aan toegevoegd: „en geef ons, als onze ure zal gekomen zijn, een zalig wederzien hierboven.”

Had Marietje het gehoord? 't Leek wel zoo, want ze wendde het hoofdje om en zag Vader dankbaar aan. Toen kwam er weer zoo'n hoestbui, die het uitgeputte lichaampje deed schudden en daarna lag ze met een vermoeid gezichtje neer, het handje dicht in Moeders hand.

Opeens verhelderde het gezichtje, met stralende oogjes keek ze naar boven, de handjes vouwde ze als in aanbidding samen en met een blijden glimlach ontsliep ze.

De jongens gingen naar bed om te probeeren, of ze nog wat slapen konden, maar lang, heel lang bleef Jan wakker liggen.

„Als onze ure zal gekomen zijn,” zei hij Vader na. „Onze ure — mijn ure — wanneer? — misschien nog lang — misschien heel spoedig? — en „een zalig wederzien hierboven” is dat ook voor mij? — ben ik het wel waard?”

„Help mij, lieve Heer,” bad hij, „om in mijn leven Uw wil te doen, want alleen kan ik het niet en geef ook mij eenmaal een zalig wederzien hierboven.”

HOOFDSTUK VIII.

Mijnheer Lasser.

Het was vier uur. De laatste kinderen hadden de school verlaten en liepen nu buiten te spelen en te stoeien en te springen om hun schade van twee uur stilzitten in te halen.

Aan de schooldeur stond mijnheer Lasser en zag peinzend zijn jongens na. Wat genoot hij er toch altijd van, als hij de meisjes druk babbelend bij paren of in lange rijen weg zag gaan, of als er een springtouw voor den dag werd gehaald en ze keurig in de maat touwtje gingen springen. En de jongens, wat mocht hij ze graag zien stoeien en ravotten na den dwang, dien hij hun noodzakelijk onder schooltijd had moeten opleggen.

Dikwijls kon men hem zoo aan de deur zien staan, soms kwam hij de meisjes achterop, maakte een grapje met ze en had al heel gauw een vroolijk en luidruchtig troepje om zich heen. Lachend en joelend drongen ze elkaar dan op zij, om een arm van mijnheer te bemachtigen en dan gezellig keuvelend nog een eindje met hem op te loopen.

Waren de jongens aan het priktollen of knikkeren, dan deed hij maar wat graag een spelletje mee en

had al menigeen verwonderd doen staan, dat hij zoo goed den priktol kon afgooien en dat hij, al was hij niet zoo heel jong meer, nog zoo'n baas in het knikkeren was.

Vandaag echter keken èn de meisjes èn de jongens vergeefs, of mijnheer naar buiten kwam.

Wat was er dan toch? Waarom had hij den heelen dag toch zoo somber gekeken? Waarom had hij telkens verboden en gestraft voor dingen, die hij anders best hebben kon? Zie nu eens dat verdrietige gezicht, als hij zich omkeert en de school weer binnengaat!

Andere dagen bleef er na vieren altijd een jongen in de klas, die de ramen opende, de borden schoonmaakte, de kast sloot enz. Op de rij af mochten ze dat doen en ze vonden het zóó prettig, dat mijnheer er heelemaal niet aan behoefde te herinneren, vanzelf bleef de jongen, die aan de beurt was, zitten. Vanmiddag Andries. Maar mijnheer had hem gezegd, dat hij maar heen moest gaan en deed nu lusteloos, alsof het hem veel moeite kostte, alle werkjes zelf.

't Was echter niet om de moeite, of omdat hij niet graag zelf boekjes ophaalde, dat mijnheer Lasser nu veel minder opgewekt was dan anders, neen, dat hij het zelf moest doen, omdat er zoiets verdrietigs gebeurd was, dáárom ontbrak hem de ware lust, daarom ook was zijn gezicht vandaag niet zoo vriendelijk geweest als andere dagen.

Vóór hij de kast sloot, nam hij nog even het penne-doosje er uit, waar altijd het schoolgeld in bewaard werd.

Al de vijf en twintig jaar, dat hij nu hier aan de

school onderwijzer was, stond er zoo'n doosje op datzelfde plaatsje en nooit in al die jaren telde hij het geld na, vóór de hoofdonderwijzer het kwam ophalen. Toch was het dan altijd in orde geweest. En nu, nu was er binnen de maand al tweemaal wat uit weggenomen. Eerst die gulden en vanmorgen miste hij tot zijn grooten schrik een rijksdaalder!

Nu had hij spijt, dat hij nog niet meer moeite had gedaan om te ontdekken, wie den gulden genomen had, maar hij had er zoo tegen opgezien, dat alle jongens het weten zouden. Daarom wachtte hij liever, totdat hij ongemerkt den dader vond, of, wat hij het liefste zou willen, tot deze uit zichzelf kwam bekennen. Dat dit niet gebeurde, maar dat er integendeel voor den tweeden keer zou gestolen worden, dat had hij geen oogenblik gedacht.

Wie zou het toch zijn? Wie kon er onder zijn jongens, die hij altijd zonder uitzondering vertrouwd had, een dief zijn en een leugenaar ook? Want na zoo'n daad doen, alsof er niets gebeurd is, dat was toch eigenlijk liegen.

Bovendien had de dader op zijn geweten, dat mijnheer nu min of meer alle jongens van de klas wantrouwde. En toch, er waren er enkele, die het stellig niet gedaan hadden: Piet van den Brul bijvoorbeeld en Frits Gerritsen en Willem Denekamp. En Jan de Jong?

Hoe mijnheer Lasser ook probeerde die nare gedachte van zich af te schuiven, toch drong ze zich telkens weer aan hem op: zou het Jan wezen? Wel had hij er geen vaste bewijzen voor, maar... Hij

kon maar nooit begrijpen, hoe die eenvoudige zoon van bakker De Jong altijd aan zooveel geld kwam. Hoe kon hij altijd meedoen met Willem Denekamp, den eenigen zoon van een rijken dokter en met Andries Sluytermans, die, als alle Indische jongens, natuurlijk door zijn vader ruim van zakgeld werd voorzien. In Indië wordt het geld heel wat ruimer verdiend dan hier.

Hoe verwonderd was mijnheer geweest, toen hem onlangs na zijn vijftwintigjarig jubileum verteld werd, dat Jan de Jong de eerste was geweest, die het plan geopperd had, dat de jongens van de klas gezamenlijk een cadeau zouden geven. Ook had zijn naam nog gestaan op het kaartje, dat bij de bloemenmand was, die 's avonds nog bij mijnheer Lasser aan huis was gebracht.

Waar haalde die jongen al dat geld vandaan? Zijn ouders waren lang niet rijk en konden alleen met hard werken hun groote gezin onderhouden, terwijl ze zich heel wat opofferingen moesten getroosten om hun jongen op deze dure school te laten gaan. Zakgeld kon er vast niet veel op overschieten en toch deed die Jan maar altijd overal aan mee. Was hij nu pas weer niet lid van de voetbalclub geworden, waarvan de jongens mijnheer Lasser opgetogen verteld hadden, dat er met zoo'n mooien bal gespeeld werd van zes gulden, dien ze onder elkaar betaald hadden? En toen mijnheer verleden week gevraagd had, of er in de klas niet eens een collecte kon worden gehouden voor de noodlijdende Hongaarsche kinderen, toen was Jan de eerste geweest, die hem een kwartje kwam brengen.

Terwijl hij de school uitliep, zei mijnheer Lasser het weer tot zichzelf:

„Jan en niemand anders dan Jan kan het gedaan hebben. Hij zit bovendien vlak bij de kast en hoe dikwijls blijft hij wat wachten na vieren, ook al is hij heelemaal niet aan de beurt om te helpen!”

Heel beslist had mijnheer het gezegd, maar in het diepst van zijn hart geloofde hij het toch niet. Dat achterblijven was niet geweest om slechte dingen te doen en het was zelfs nog de vraag, wie van de twee er dan het meest van genoot, mijnheer of Jan.

't Gebeurde altijd op Maandag en Donderdag en dat was geen toeval; neen, dat kwam doordat er dan zangles was geweest. Dan liet mijnheer, als hij de jongens tot de deur bracht, de viool even in de open kist op het tafeltje liggen en wanneer hij terug was in het lokaal, speelde hij vaak het versje, dat ze dien middag gezongen hadden nog eens over, of een moeilijk stukje daaruit, of een nieuw vers voor den volgenden keer.

Dan vergat Jan het bord verder schoon te maken, dan hield hij, midden in een rij, op met boekjes ophalen en kwam vlak bij mijnheer op een puntje van de voorste bank zitten.

„Mooi,” kon hij dan zoo zeggen, heelemaal in bewondering. „Mooi, hè! Fijn toch, als je zóó spelen kunt!”

Eens had hij zelf gevraagd, of mijnheer nog eens spelen wou: „Merck toch hoe sterck.” Dat zongen ze den laatsten tijd nooit meer en hij vond het juist zoo prachtig. Mijnheer Lasser had het gedaan en nog

een ander versje en nog een en nog een, tot over halfvijf. Toen had Jan hem aangekeken zoo dankbaar, zoo blij, dat hij van den jongen was gaan houden.

Daarna waren ze samen naar huis geloopt, Jan met mijnheers vioolkist aan de hand en heel vertrouwelĳk had de jongen verteld, dat hij, als hij maar eerst zelf geld verdiende, ook viool ging leeren spelen

en, terwijl hij zijn gezicht vragend naar mijnheer keerde, zei hij:

Is het erg moeilijk, of zou je, als je goed studeert, het wel kunnen leeren in een jaartje?"

Mijnheer had geglimlacht en hem gerustgesteld. En toen ze de volgende zangles hadden, begonnen ze met „Merck toch hoe sterck”, en even zagen die twee elkaar aan, alsof ze goede vrienden waren, die

samen een prettig geheim hebben, waar niemand anders iets van weet.

En nu die leelijke gedachten van dien jongen! Hij moest het gedaan hebben, maar mijnheer schrok er toch van toen hij halffluid zei, als om zichzelf te overtuigen: „Ja, Jan is de dief.”

Hij huiverde. Anders had hij bijna nooit last van de kou. Dan maar wat harder doorgelopen. Maar dat viel ook al niet mee. Jongen, jongen, nu begon hij toch te voelen dat hij ouder werd. Eigenlijk had hij dat nog nooit gemerkt en hij telde toch al ruim vijf kruisjes, maar zijn opgewektheid en het plezier, waarmee hij zijn werk deed, maakten dat hij veel jonger leek.

Nu was hij niet opgewekt, nu had hij geen schik in zijn werk gehad en somber gestemd opende hij de huisdeur en trad zijn ongezellige kamer binnen.

Zelden had hij, zooals nu, gevoeld, hoe eenzaam zijn leven eigenlijk was, met niemand om zich heen dan de vreemde menschen, waar hij bij in huis was. Toch had hij er nooit spijt van gehad, dat hij zich van de menschen teruggetrokken had, na den dubbelen slag, die hem getroffen had door het sterven van zijn vrouw en zijn zoontje in een week. Hij had daarin berust.

„God doet geen onrecht,” kon hij nu zeggen.

Het werk had hem altijd getroost en als hij, na een prettigen dag op school, thuis kwam, dan nam hij zijn viool, ging zoo zitten, dat hij de portretten der geliefden kon zien en dan speelde hij maar . . .

Van vroegere, zonnige dagen zong de viool, vroolijk

en blij. Van een kleinen blonden krullebol, die blij in de kamer rondsprong, van een lieve vrouw, die het huis gezellig maakte.

En dan plotseling begonnen de snaren te klagen van droeve dagen, van dood en van rouw . . .

Maar het klagen ging weer over in zachte muziek

van tevredenheid en berusting, van hoop op wederzien hierboven.

In die stemming eindigde mijnheer Lasser gewoonlijk, verkwikt door zijn eigen spel.

Werktuiglijk greep hij ook nu naar de viool, maar het spelen wilde niet dezen keer. Hij bleef maar droevig spelen, de zachte tonen van tevredenheid bleven weg en eindelijk legde hij mistroostig de viool

neer en wat in langen tijd niet gebeurd was, dat gebeurde nu: hij schreide.

Plotseling stond hij op. Neen, hij mocht zich niet aan zijn verdriet overgeven, al liep het hem op school tegen! Hij moest liever een middel zoeken om in de klas den dader te vinden en de oude stemming weer terug te krijgen. Maar hoe? Hij wilde toch liever niet, dat alle jongens zouden weten, dat er een dief in hun klas zat en zou er daarom niet aan allen gelijk naar vragen. Wat dan? Hij wist het niet. Hij, die in heel wat moeilijke gevallen anderen al raad had gegeven, wist nu geen raad voor zichzelf.

Wat kon hij ook beginnen, als de jongens hem bedrogen, als de vertrouwelijkheid weg was, waar mijnheer Lassers klas altijd om bekend was geweest. Neen, hoe hij peinsde, hoe hij zocht, hij wist geen uitweg en daarom vouwde hij de handen en bad vurig, of God hem helpen wilde den dief te vinden, opdat de oude, aangename stemming weer in de klas terug mocht keeren.

HOOFDSTUK IX.

Het geheimzinnige huis.

't Was in dienzelfden tijd, dat op zekeren middag Willem met zijn twee vriendjes van school naar huis liep. Al pratende waren ze tot voor de deur van dokter Denekamp gekomen. Wat hadden ze 't druk! Willem tenminste. Hij raakte maar niet uitverteld over een huis in de Vrouwensteeg, waarvan zijn vader den

sleutel had, en dat hij nu aanstonds mee mocht gaan bekijken.

Zijn vader was tot directeur benoemd van een kliniek, die gebouwd zou worden op de plek, waar nu dat oude huis stond met dien trapgevel. De jongens kenden het wel, want haast dagelijks kwamen ze er langs.

't Was een heel oud huis, vertelde Willem, dat in die stille achterstraat meer hing dan stond tusschen de andere huizen in. 't Had vroeger aan de stad behoord en had toen gediend voor verschillende doeleinden. Zoo wist dokter Denekamp zich nog goed te herinneren, dat vroeger de brandspuiten en slangen er geborgen werden; en later had het — in 't begin van den mobilisatie-tijd — ook nog een poos dienst gedaan als kazerne.

't Moest al héél oud wezen, dacht Willems vader; misschien stond 't er al in den tijd van de Spanjaarden. Naar den antiëken voorgevel te oordeelen, was dat laatste niet zoo heel onwaarschijnlijk. Boven de voordeur zag je een ouden gevelsteen, waarop de zon stond afgebeeld en daaromheen kon je nog vrij duidelijk lezen:

„De son bequaem
„Is mijnen naem.”

Hoe meer bijzonderheden Willem hun vertelde, hoe meer veronderstellingen hij waagde, louter gissingen natuurlijk, omtrent vroegere bewoners; en hoe grooter de belangstelling werd, waarmee Jan en Andries naar hem luisterden. En ze begonnen mee te praten over dat wondere huis uit ouden tijd, over den ouden Spaanschen

tijd, waarvan mijnheer Lasser hun op school zulke prachtige verhalen had verteld. En al die verhalen, ze zagen ze in hun verbeelding gebeuren daar in dat huis in de Vrouwensteeg . . .

Willem zou vragen, of Andries en Jan ook mee mochten.

Toen hij binnenkwam, was 't hem wel eerst een groote teleurstelling, te vernemen dat zijn vader zoo-even was weggeroepen naar een zieke, maar — toen zijn moeder hem verder vertelde, dat Willem zelf wel even mocht gaan kijken, toen sprong hij wel een voet van den grond.

„Jan en Andries? Wel ja, mijn jongen, laat die maar meegaan hoor!” zei mevrouw, „waarom niet! Een blind paard kan er immers geen schâ doen, in zoo'n leeg huis! Maar maak, dat je op tijd terug bent voor 't eten, zul je? Hier heb je den sleutel.”

En ze reikte Willem een sleutel over, die zóó geheel paste bij zijn fantastische verhalen van daareven, dat hij met rechtmatigen trots de kamer verliet en de straat opsnelde, waar de beide jongens hem met ongeduld wachtten.

„Wat een sleutel!” riepen ze als uit één mond, toen ze hun vriend met het vervaarlijke instrument zagen verschijnen.

„Dien mag je wel over je schouder dragen, jô! Je loopt er heelemaal scheef van!” lachte Andries.

„Weet je wat ik geloof?” schaterde Jan, „'t is vast de sleutel van een oude stadspoort, of van een middel-eeuwsch kasteel!”

Nu ja, ze lachten wel alle drie, maar wat ze eigenlijk voelden, heimelijk, was een diep ontzag voor het oude,

roestige ding, en toen Jan onderweg voorstelde: „Wil ik hem soms even voor je dragen, Willem?” was dat niet enkel gediensigheid van hem. Neen, éven moest hij hem in zijn handen voelen, éven.

Ze waren er.

Luid knarsend draaide de sleutel om in het oude slot.

In de lange gang was weinig bijzonders te zien.

Hol klonken hun voetstappen over den steenen vloer, en al waren ze geen van drieën erg bang uitgevallen, éven toch gaf het hun een zekere beklemming.

't Was hier alles zoo oud en bouwvallig, die verzakte deuren, die zware, eikenhouten balken van den zolder, en het scheen wel, toen zij in de voorkamer waren, of ze in een heel andere wereld waren binnengetreden. Ook hier boven hun hoofd van die zware balken, en op den vloer witte en zwarte tegels. Door de hooge, smalle ramen met hun in lood gevatte ruitjes viel slechts een getemperd licht in het vertrek, zóó vol stof en spinrag zaten ze. Een groote schouw, die op een paar pilaren rustte, was het eenige, dat de kale leegte wat brak.

„Kijk,” dachten ze, „hier vlamde eens een gezellig haardvuur, en werden de stoelen bijgeschoven en . . .” Hun verbeelding tooverde voor hun geest zoo'n huiselijk tafereeltje uit den ouden tijd, toen de mannen nog van die mooie witte pijpkragen droegen en korte, wijde broeken, en de vrouwen aan 't spinnewiel zaten.

In de andere vertrekken was het al even leeg. Een smalle, steenen wenteltrap leidde naar de bovenverdieping, waar ze natuurlijk ook even een kijkje

moesten nemen, en dan had je dáár, als jê die trap opging, den zolder nog. Ja, daar zouden ze een volgenden keer wel eens verder gaan kijken.

Neen, den kelder, dien vonden ze aantrekkelijker. Daar was 't half donker, en dat had dus iets geheimzinnigs en daar wilden ze eerst maar eens in. Niet zoo zeer omdat 't er zoo prettig, neen, juist omdat 't er zoo geheimzinnig was, zoo ijzig, zoo echt om over te mijmeren, als je 's avonds lekker onder de dekens ligt en de regen tegen de ruiten klettert.

Als je in de gang stond en langs de keldertrap naar beneden keek, zag je in een donkere ruimte, waarin eerst iets te onderscheiden viel, wanneer je onder aan de trap gekomen was. Een zwaar getralied keldergat liet weliswaar niet veel licht binnen, maar toch genoeg om een spookachtige schemering te werpen langs de gewelven, echte gewelven! en aan het geheel datzelfde sombere voorkomen te geven, waarvan je wel in de boeken leest.

Stil! Wat was dat? Hoorden ze daar iemand?

Ze hielden alle drie den adem in. Ja, het kwam daar uit den hoek bij de trap.

In stille afwachting bleven ze staan luisteren, of het gerucht zich herhalen zou. En jawel, daar zagen ze.... geen roovers, geen inbrekers, maar een groote, grijze rat, die dwars door den kelder heen liep en toen in een hoek verdween, weldra gevolgd door nog twee, drie, vier andere. Blijkbaar hadden ze daar in dien hoek hun hol.

„Ik geloof, dat jij aardig bang was, jongetje!” plaagde Jan, terwijl hij met zijn elleboog Willem aanstootte.

„Bang niet,” zei deze, „ik wou enkel maar eens zien, waar die beesten naar toe gingen, daarom bleef ik zoo stil staan.”

„Ja wel!” spotte Andries, „maar jullie waren allebei bang! Flauwerds! om bang te wezen voor een paar ratten.”

Gelukkig, dat in het halfdonker niemand merkte, dat hijzelf ook wel wat ontdaan was.

„Weet je wat, jongens,” zei Willem, om goed te toonen, dat hij niet bang was, „weet je wat? We gaan een rattenjacht op touw zetten. Morgen is het Woensdag en dan kunnen we er den heelen middag aan besteden. Ik zal aan Vader vragen, of ik dan den sleutel weer mag hebben. 't Is nu etenstijd en we zullen dus voor vandaag onze onderzoekingen moeten staken. Maar we zullen nog vaak genoeg hier komen, hoop ik, om op ons gemak alle schuilhoeken na te zien. Wie weet, of we nog niet ergens een verborgen deur vinden, die tot de een of andere onderaardsche gang toegang geeft, zooals in „Het oude klooster,” je weet wel, dat boek uit de bibliotheek.”

Zoo gezegd, zoo gedaan.

Den volgenden middag zouden ze dus beginnen, met eerst hun vesting van de vijanden te zuiveren.

En toen het halftwee sloeg, kwam Jan dan ook met een vaartje den hoek van de Vrouwensteeg omgedraafd en zag met voldoening, dat Willem en Andries al stonden te wachten bij de deur van het geheimzinnige huis.

„Wat heb jij daar bij je, jô?” riepen ze hem al tegen, zoodra ze het zonderlinge wapentuig zagen,

waarmee Jan ter rattenjacht was gekomen: een geweldigen haardpook, die al sinds onheuglijke tijden in een hoek van de bakkerij had gestaan en waarvan hij zoeven de gelukkige eigenaar was geworden.

„Voor de jacht,” zei Jan kortweg. Hij was op zijn wapen niet veel minder trotsch dan een middeleeuwsch ridder op zijn degen.

„Weet je waar ik aan gedacht heb, gisteravond? Ik lag op bed nog zoo eens te denken aan het huis, en toen kwam ik op een idee.”

Inmiddels was de voordeur ontsloten en stonden onze vrienden in de voorkamer.

„Hebben jullie nooit gelezen,” en half fluisterend, alsof hij een gewichtig geheim aanroerde, vervolgde Willem zijn mededeeling, „hebben jullie nooit gelezen, dat ze in den ouden tijd wel eens allerlei dingen verstopten in de schouw? Weet je niet, dat in „Het oude klooster” die „Blauwe Ridder” zelf zich een week lang in de schouw verbergt voor den vijand?”

En terwijl hij op het donkere schoorsteengat wees, waar hij in zijn verbeelding reeds de ongelooflijkste schatten bijeenzag, keek hij zijn makkers zoo triomfantelijk aan, alsof hij zoeven Amerika ontdekt had.

„Goed, maar hoe moeten we daar bij komen?”

Een tafel was er in de heele kamer niet te bekenen, en stoelen al evenmin.

„De heeren moeten het mij maar niet kwalijk nemen,” zei Willem met een koddige deftigheid, terwijl hij een diepe buiging maakte, en met een breed gebaar op de volkomen leegte van het vertrek wees, „mijn meubelen zijn helaas nog niet gearriveerd. Maar

wanneer mijn hooggeërde gasten" — en weer volgde een buiging, die hém bijna zijn evenwicht en zijn „hooggeërde gasten" hun plechtstatige uitdrukking deed verliezen — „van mijn nederigen rug zouden willen gebruik maken om zich zodoende toegang te verschaffen tot mijn geheime schatkamer, dan zou mij zulks hoogst aangenaam zijn."

En de daad bij het woord voegende, stelde hij hij zich in postuur onder het schoorsteengat.

Jan had tijdens de deftige toespraak van Willem de zaak eens goed opgenomen en meende, dat ze het 't beste zouden klaarspelen, wanneer Andries naast Willem ging staan. Dan zou hij op hun rug klauteren en kon hij zich misschien wel zoo ver ophijschen, dat hij in den schoorsteen kwam te staan.

Dat bleek inderdaad het geval te zijn. Dank zij zijn lenigheid geraakte onze onverschrokken klauteraar zoover, dat hij de hulp van de beide anderen voorloopig kon missen, die evenwel vol nieuwsgierigheid bleven staan turen naar hun schatdelver, van wien ze niets meer konden onderscheiden dan de onderhelft van zijn beenen.

„Wat zie je, jô?"

„'t Is hier pikkedonker," klonk het gedempt uit den schoorsteen. „Geef me den pook maar eens aan, dan zal ik daar eerst eens naar alle kanten mee rondtasten."

Ook de pook verdween in de duisternis daarboven.

Op een eerbiedigen afstand van den schoorsteen stonden Willem en Andries te wachten op de berichten, die Jan hun zou toeroepen.

Nú zou het komen!

Willem maakte al aanstalten voor een nieuwe toespraak.

„Inderdaad, de verlichting schijnt in mijn schatkamer wel iets te wenschen over te laten,” begon hij. „Maar mag ik u verzoeken, eerst maar even den grooten pot vol goudstukken aan te geven? Dan zullen wij die maar eerst in ontvangst...”

„Alle staartmannen!” was het weinig plechtige slot van zijn redevoering. „Schei uit, jô! schei uit!”

Geen pot met goudstukken, geen zilverstukken zelfs kwamen naar beneden, maar een regen van roet en vuil stortte neer op de ijzeren plaat onder de schouw.

Hun verwachtingen waren wel niet zoo hoog gespannen geweest, als Willems malle toespraak zou doen vermoeden, maar toch hadden ze alle drie een oogenblik gedacht: „Je kunt niet weten!”

Rang! daar gooide Jan zijn pook omlaag en tien seconden later verscheen hij zelf; eerst zijn beenen, die, slingerend, een steunpunt zochten.

„Hou effen vast, jongens!”

En daar volgde het bovenlijf en de rest van den schatdelver, die er wel niet smetteloos was afgekomen, maar er toch nogal toonbaar uitzag.

„Hooggeëerde gasten...” klonk het na een oogenblik van algemeene verbijstering. 't Was Willem, die het eerst zijn koelbloedigheid en zijn goed humeur terugvond.

„Hooggeëerde gasten! Laat u door dit zonderling en avontuurlijk begin van onzen tocht niet geheel teleurstellen. Ongetwijfeld hebben wij hier te doen met

de schim van een onzer voorvaderen, die in den Spaanschen tijd zich daarboven in veiligheid bracht. Hij zal ons voor vijanden aangezien hebben, en ons met een regen van roet hebben willen verdrijven. Gelukkig, dat al dat heerlijkz geen van ons getroffen heeft. Komaan! Moed gevat! Staat mij inmiddels toe," vervolgde hij met zijn sierlijkste buiging in de richting van Jan, „u naar de badkamer te begeleiden, waar gij uw handen naar behooren kunt reinigen, met behulp van wat zand uit den tuin."

„Jij wordt nog burgemeester, jô!" riep Andries lachend na al die deftigheid.

„Op dan voor de eer van de ridders van den Sonneburcht!" riep Willem uit, niet weinig gelukkig met deze schoone benaming, die het opschrift in den gevel hem had ingegeven.

De badkamer bleek — een keuken, waar niet veel anders was te zien dan een paar oude stoelen, waar de zitting uit-gezeten was, een wrakke tafel, en ginds in den hoek een pomp.

Nu gingen ze behoedzaam in den kelder.

Jan had zijn pook, zijn onafscheidelijken pook, weer ter hand genomen en Andries had van onder zijn kiel een paar geweldige, leeren bokshandschoenen te voorschijn gehaald. De anderen begrepen wel niet goed, wat hij bij deze gelegenheid met die dingen moest uitrichten; ze vonden alleen, dat 't wel gewichtig stond en veronderstelden stilzwijgend, dat je die zeker bij een rattenjacht noodig had. Ze dachten er niet eens aan, dat het Andries er enkel maar om te doen was,

om hun toch vooral te laten zien, dat hij boksen kon. Hij nam immers sedert een paar maanden bokses! En dat gaf hem in de oogen van velen onder zijn kameraden een zeker overwicht, waarop hij niet weinig trotsch was.

Afgesproken was, dat ze halfweg de keldertrap zouden blijven zitten om te wachten op de dingen, die komen zouden. Heel lang duurde het niet, of er werd weer gerucht vernomen onder de trap. Met den vinger op den mond zag Willem zijn strijdmakkers aan. Je kon een speld hooren vallen.

Ja, daar zag je ze weer heenscharrelen, de ratten. 't Leken er wel meer te zijn dan gisteren. Daar had je weer die groote. Dat was zeker de papa van de familie, tenminste de andere waren allemaal veel kleiner van stuk. Ze zaten nu met hun vijven, zessen te knabbelen in en om een oude soldatenlaars, die misschien nog uit het begin van den mobilisatietijd dagteekende en toen in den kelder achtergebleven was. Af en toe zag je er een met iets in den bek wegdrubbelen naar den hoek, waarin ze ook gisteren verdwenen waren en waar ze dus stellig hun hol hadden.

Boem! Daar schoot een voet uit op de trap, en ontsteld vlogen de griezelige beesten naar den hoek, en verdwenen in een opening in den vloer.

„Vooruit, jongens!” riep Willem, die het bevel scheen te zullen voeren bij den aanval. „Vooruit! Nu moeten we de vijanden uit hun verschansingen verdrijven!”

De lange, zware pook deed nu goede diensten. Alsof 't een echte lans was, zoo stootte Jan er mee in de donkere opening aan den voet van den kelder-

muur. Maar hoe hij ook porde, hoe zorgvuldig ze na iederen stoot ook het uiteinde bekeken, geen enkel spoor van bloed wees er op, dat ze een vijand gedood of ook maar gewond hadden.

„Ze hebben zeker een uitgang gemaakt naar buiten,” veronderstelde Andries ontmoedigd, maar Jan vond het jammer om den strijd nu al op te geven en Willem gaf den wijzen raad, eens in een andere richting te stooten.

Een stuk of wat vloersteen, die door vocht en ouderdom niet al te vast meer zaten, konden zonder heel veel moeite weggelicht worden en nu werd de aanval hernieuwd.

Maar in plaats dat ze, als zoeven, den pook diep in den grond zagen doordringen, verzekerde Jan, dat hij zóó niet verder kon. Daar zaten zeker nog meer andere steenen in den weg, waarachter — daaraan twijfelden ze geen van drieën — de vijanden zich als achter een bolwerk teruggetrokken hadden. Zelfs Andries vatte weer moed en vuurde de anderen aan door hun geweldige verhalen over Indië op te dissen, waar je ook zooveel ratten had, en hij verhaalde van de ongelooflijkste rattenjacht-avonturen; soms maakte hij het met zijn beweringen zóó kras, dat Jan en Willem elkaar eens even aankeken, alsof ze zeggen wilden:

„Hoor me zoo'n opsnijder nu toch eens doorslaan!”

Onderwijl werd er gewrikt en getrokken om de groote steenen die hun in de weg zaten, met vereende krachten los te krijgen. Ten einde raad, zette Jan er zijn pook onder, die nu als een hefboom werkte, en goed ook, want waarlijk, er kwam eenige beweging in.

„Hou vol, Jan!” commandeerde Willem, die hem

hielp en nu ook met zijn volle zwaarte op het uiteinde van den pook hing.

„Toe maar, houdt je taai, jongens!” kreunde Andries, die van den anderen kant werkte, wat hij kon.

En jawel! daar kantelde het gevaarte.

Geweldig! wat een vracht was dat geweest! 't Leek wel een heel blok van aan elkaar gemetselde steenen, en 't was zoo groot en zwaar, dat ze er met hun drieën de vracht aan hadden, eer ze het geheel uit den vloer hadden losgewerkt en het eindelijk vóór zich zagen staan.

Met een zucht van verlichting en met vernieuwden moed werd er in het nu ontstane gat verder gestooten en geprikt, maar zonder eenig resultaat.

„We kunnen de jacht wel opgeven,” zei Andries ten slotte teleurgesteld, nadat zijn gehandschoende vuisten het gat zoo nauwkeurig mogelijk hadden doorzocht. „Hier is een opening, en daar zijn ze stellig door naar buiten gevluht. Hier, geef me wat van die stukken steen, dan zal ik het daarmee dicht stoppen en hun, althans voorloopig, den terugtocht afsnijden.”

„Stukken steen?” riep Jan. „Moet je stukken steen hebben? Daar zal ik je wel aan helpen”, en met volle kracht liet hij zijn pook op het donkere brok neerdalen, dat daar nog steeds op den vloer lag. Maar in plaats van het in gruis en stukken uit elkaar te zien vallen, zagen ze heel iets anders gebeuren.

„Wel, alle staartmannen!” riep Willem, „dat is geen steen, jô! 't Lijkt wel hol, zoo vreemd klinkt het, als je er op slaat. Doe 't nog eens, Jan!”

„Uit den weg! Daar gaat-ie!” riep Jan, die 't geval

ook belangwekkend vond en er nu geweldig op losbeukte.

„Wát heb ik je gezegd?” juichte Willem triomfantelijk en greep in zijn verrukking Jan en Andries om hun middel en begon met hen den wildsten Indianendans uit te voeren, dien hij ooit had vertoond. „Wát heb ik jullie gezegd? Schatgravers zijn we, echte schat-

gravers! 't Is een kist, kijk maar! Hoera voor de ridders van den Sonneburcht!”

En werkelijk, wat daar vóór hen stond en wat ze aanvankelijk voor een brok steen hadden aangezien, bleek een roestige, ijzeren kist te zijn, door de geweldige mokerslagen ontdaan van een dikke koek zand en vuil. Bij den laatsten slag („een reuzen-kei,

jô!" vertelde Jan later steeds met voldoening) was het deksel losgesprongen.

Na het eerste vreugdebedrijf werd er beraadslaagd, wat er verder met de vondst zou geschieden. Willem commandeerde: „Voorzichtig samen naar boven dragen, daar is 't licht en kunnen we op ons gemak den inhoud bekijken. Voorwaarts, mannen!"

In de voorkamer werd het gevaarte midden op den vloer neergezet.

Hoe langer hoe meer begon het tot hen door te dringen, dat het geval werkelijk gewichtig was. Trouwens, dat kon je aan hun ernstige gezichten wel zien. Maar bovenal toch vonden ze 't een heerlijk avontuur. Wat ze in hun boeken altijd als iets ongelooflijk heerlijks gelezen hadden, dat viel hun nu in werkelijkheid ten deel.

Toen Willem het deksel, het zware deksel oplichtte, zagen ze echter niet veel meer dan wat oud roest. Maar bij nadere beschouwing bleken het oude wapens te zijn; een drietal zware pistolen kwamen voor den dag en werden behoedzaam naast de kist gelegd. Verder vonden ze op den bodem eenige vergeelde perkamenten, meer niet. Daar sloeg het halfzes op den toren in de Vrouwensteeg.

„Alle staartmannen!" riep Willem, „halfzes! Dan moet ik onmiddellijk naar huis! Weet je, wat we doen? We zetten het heele gevalletje weer netjes, waar 't gestaan heeft, en spreken af dat we . . . laat eens kijken, Zaterdag . . . Neen, dan is 't voetballen en daarna heb ik vioolles, . . . dat we Maandag-

middag dadelijk na schooltijd weer hier bijeenkomen, om onze onderzoekingen voort te zetten. Dan hebben we in ieder geval een goed uur den tijd. Maar we bewaren ons geheim en zeggen niemand een woord, tot we goed en wel afgesproken hebben, wat we verder zullen doen. De papieren neem ik mee. Dan zal ik thuis probeeren om dat onleesbare gekrabbel zoo goed mogelijk te ontcijferen en als dat me gelukt, hooren jullie er wel van op school."

Een paar minuten later was 't oude huis in de stille straat weer zoo eenzaam en verlaten, alsof er nooit ridders van den Sonne-burcht op de rattenjacht geweest waren.

HOOFDSTUK X.

Wat Andries zocht.

Willem zat nog maar net aan tafel, toen er gebeld werd.

„Daar is de jongeheer Sluytermans, die komt vragen of hij nog even in het huis mag. Hij wou er, geloof ik, naar een opschrijfboekje zoeken, dat hij verloren heeft," vertelde de dienstbode.

„Goed, geef hem dan maar even den sleutel mee, Keetje," zei de dokter, en er werd verder aan deze korte onderbreking van den maaltijd geen bijzondere aandacht geschonken.

Nauwelijks een half uur later werd de sleutel teruggebracht.

„Vriendelijk bedankt. Zeg maar, dat ik het al ge-

vonden heb," had Andries gezegd en weg was hij, op een holletje naar huis. waar hij natuurlijk veel te laat zou aankomen voor het eten, en dus bedacht hij een verontschuldiging: — „een smoesje" noemde hij zoo'n leugen altijd vergoelijkend — om zijn lang wegblijven te verklaren. Hij was . . . ja, wat zou hij nu eigenlijk zeggen? . . . Wel, hij was met Willem en Jan mee geweest en nu hadden ze er heelemaal niet aan gedacht, dat 't al zoo laat was en . . . Over de rest maakte Andries zich niet erg ongerust. 't Was wel vaker gebeurd, dat zijn oom en tante lang op hem moesten wachten, en 't was altijd nogal losgelopen. Een standje? Nu ja, als je dan maar goed verlegen deed en een spijtig gezicht zette . . . 't Zou nu óók wel weer gaan.

Ja, Andries had „het" gevonden.

Hij was met den sleutel van dokter Denekamp het huis in de Vrouwensteeg binnengegaan en — al had hij wel een oogenblik gehuiverd, toen hij binnentrad — eenmaal in den kelder afgedaald, had hij spoedig die vrees op zij gezet en was hij regelrecht naar den hoek gelopen, waar de kist stond.

Juist, 't was er alles nog net als daareven. Hij behoefde enkel maar die weinige steenen op te lichten, zóó . . . en nu 't zand daaronder wat wegkrabben.

Ziezoo, nu kon hij de beide hengsels op zij beetpakken en na eenige vergeefsche pogingen en met inspanning van al zijn krachten gelukte het hem binnen niet al te langen tijd, de kist op den vloer te tillen. Hij zou hem eerst nog wat dichterbij 't kelder-

gat trekken, zóó . . . , nu kon hij op zijn gemak nog eens zien, wat er in was. O ja, die drie pistolen. Die had hij straks al gezien . . . Was er verder niets in? Heelemaal niets?

't Scheen wel van niet. Aan een hengsel trok hij de kist nog wat op, naar 't licht gekeerd, en nu zag hij tot op den bodem. Neen, dat wás de bodem niet. Dat was maar een losse, ijzeren plaat, zag hij nu, die zeker vroeger vastgezet had, maar misschien door de vervaarlijke slagen met de pook losgelaten had. Hij tilde de plaat op, en zag, dat de kist inderdaad meer bevatte, dan ze aanvankelijk gedacht hadden.

Wat was dat? Een vuile, schimmelige, leeren zak, te vies haast om aan te pakken, en met een leeren riempje van boven toegehaald. Maar zwaar!

Met koortsachtige haast waren aanstonds zijn vingers in de weer, om den zak open te maken. Dat kostte trouwens al heel weinig moeite, want het ding was van boven half vergaan. En in een ommezien had hij begrepen, dat het waar was, wat hij dien middag al had vermoed: iemand stopt geen ijzeren kist zoo secuur onder den grond, als hij enkel maar eenige pistolen en wat oude brieven heeft te bewaren.

't Was geld, geld! wat hij in zijn handen hield, één, twee, drie . . . tien rolletjes goudstukken. 't Was zwaar, nu hij 't zoo in zijn handen voelde. Nu vlug in iederen broekzak de helft gestopt. Daar wisten Jan en Willem nu eens niemandal van. En knappe jongens, als ze daar ooit iets van aan de weet kwamen!

Haastig sleepte hij de kist weer naar den hoek en

zette hem weer in 't gat in den vloer. Daar had hij zoowaar de pistolen vergeten er in te leggen! Hij kon ze nog net op hun plaats leggen, door het deksel wat op te lichten. Nu die paar steenen er weer zorgvuldig over, en geen mensch kon nu immers zien, dat hij er aan geweest was!

Na zich niet langer dan strikt noodzakelijk was in het nare, uitgestorven huis opgehouden te hebben, trok hij de voordeur weer achter zich dicht, bracht den sleutel gauw naar dokter Denekamp terug en holde naar huis.

Toen hij dien avond op zijn kamertje was, telde hij eerst nog eens na, hoeveel geldstukken er wel waren. Hij had tien rolletjes van veertig goudstukken ieder, en hij wist nog wel niet, hoeveel ze waard waren, maar daar zou hij wel achter zien te komen.

't Zou stellig geen kleinigheid wezen! En als hij over een paar weken, met de vacantie, bij familie in Den Haag uit logeeren ging, zou hij wel den een of anderen opkooper vinden, die er hem een aardig sommetje voor bood.

HOOFDSTUK XI.

Ruzie.

Donderdagavond was voor Jan de prettigste avond van de heele week, want dan was er zang. 't Was zoo'n echt leuke zangvereniging: wel zestig kinderen waren er op, en daar waren er heel wat van school bij.

Alle weken vast ging hij er met Willem Denekamp heen en ernstig en flink zongen die twee altijd mee, heelemaal bezielde met de gedachte om vooral goed hun best te doen. Ja, soms deden ze het wel wat al te flink, vond de directeur, vooral Jan. Dan gaf hij hem maar even een wenk, alsof hij zeggen wilde:

„Een beetje zachter is ook nog wel voldoende.”

Dan bemerkte Jan zelf, hoe hij met gezwollen borst, den mond wijd open, uit alle macht meegalmde en dat het werkelijk wel wat al te hard ging. Maar hij zou ze ook wel allemaal mee willen trekken, die sukkels van jongens, die het telkens verkeerd deden en die vervelende meisjes, die telkens wilden lachen!

't Moest gelijk gaan en zuiver en allemaal op tijd invallen. Dan werd het een machtig en zuiver samenlinken, dan werd het zingen hoe langer hoe mooier,

dan wist je op het laatst niet meer, waar je was; je hoorde alleen maar dat mooie zingen.

De directeur was wel een aardige man, maar vreeselijk streng. Heel anders dan mijnheer Lasser. Die was het ook wel, maar 't was toch niet hetzelfde. Bij hem deed je vanzelf geen kwaad, je dacht er niet eens aan. Maar bij den directeur, daar was je alleen maar bang, dat hij het merken zou, als je wat uithaalde, want dan werd hij gewoonweg woedend en had al verscheidene keeren een jongen weggestuurd. Geen wonder, dat ze voorzichtig werden, maar als er een de kans schoon zag om stiekem wat uit te halen, dan was de verleiding dikwijls te sterk.

Menigen keer werd er een klos of zoo iets op een stoel gelegd. Als dan een jongen na het zingen zonder kijken ging zitten en van schrik een luiden gil gaf, dan was de dader ver te zoeken. Zakdoeken uit den zak nemen, een papiertje op den rug plakken met „Te huur of te koop,” en zoo iets gebeurde bijna elke week.

Maar als de directeur verhinderd was, kwam mijnheer Lasser en gebeurde er niets van dat alles, dan was het eerst echt prettig, dan kwamen ze pas recht op dreef.

Zoo was het ook weer vanavond.

Wat waren ze aan het zingen geweest. Heerlijk! Met schrik zagen ze op de klok den kleinen wijzer van de zeven naar de acht en van de acht naar de negen schuiven. Toen nu de groote meer en meer de twaalf ging naderen, toen deden ze nog even extra hun best.

Vijf minuten voor negenen al.

„t Is haast de moeite niet meer nog iets anders te

beginnen," zei mijnheer Lasser, terwijl hij hoofdschuddend op zijn horloge keek. „Of nog even: „Er is naar 't woord der vromen, dat Israël vernam"?"

Geen één was er, die niet van ganscher harte: „Ja mijnheer," riep.

Mijnheer Lasser zocht vlug zijn muziek op, en voor hij den toon aangaf, terwijl allen misstil stonden te wachten, zei hij:

„Nu jongelui, nu weer net zooals op het Kerstfeest, hoor. Denk maar, dat daar ginds je ouders weer zitten te luisteren, dan gaat het weer net zoo mooi als toen. Een . . . . twee . . . . drie!"

En daar klonk vol en zacht het aloude, mooie kerstlied uit al die zuivere kinderkelen.

Ze raakten zelf heelemaal onder den indruk; zóó mooi was het nog nooit gegaan.

Toen ze bij de laatste regels waren gekomen:

„En geef ons, als wij scheiden,
„Den hemel in te gaan:
„Dat wij, voor 's Vaders troon,
„Hem eeuwig danken mogen
„Voor U, Zijn lieven Zoon!"

toen was er niet een, die aan iets anders dacht.

Na de laatste woorden bleef het nog een oogenblik stil. Toen dankte mijnheer Lasser en gingen allen naar huis. Ze waren er nog stil van.

Jan de Jong vooral. Die laatste woorden hadden hem weer aan het sterven herinnerd. Den laatsten tijd, na Marietjes dood, dacht hij daar toch zoo dikwijls

aan. Zwijgend ging hij naar buiten en al maar klonk het in zijn ooren: „Als wij scheiden.”

Willem was ook klaar met aankleeden; hij rilde, toen hij de koude buitenlucht voelde: ze waren ook zoo warm van het zingen! Terwijl hij zijn kraag opzette, zei hij tegen Jan:

„Ga gauw mee, jô, 'k moet nog wat aan mijn huiswerk doen.”

Vlug stapten ze op huis aan. Jan floot zachtjes voor zich heen het wijsje, dat hem nog zoo in de ooren zat en Willem, op wien het niet zoo'n indruk had gemaakt, omdat hij niet zoo van nabij het sterven kende, floot wat harder mee.

„Alle staartmannen,” riep hij eensklaps, „daar is mijnheer Andries ook!”

En jawel, Andries kwam hen halen. Hij was niet aan de zangvereniging, want hij had juist op dien tijd boksles. Nu was hij zeker nogal erg bezig geweest, hij had tenminste een vreeselijk verhit gezicht en was zoo bezweet geweest, dat hij liep te rillen van de kou.

„Fijn gewerkt!” riep hij ze al tegemoet, „zeg, Piet van Dril, die reuzenjongen, weet je wel, die wou mij een klap geven, maar ik dook als de wind weg en gaf hem een tik voor zijn maag, nou, die voelt hij morgen vast nog. Je moet vlug wezen en lenig. Natuurlijk wel sterk ook, maar vlugheid en lenigheid, dat is toch maar het voornaamste.”

In één adem had hij doorgepraat, nu gaf hij Willem een klap op den schouder en vroeg:

„Wij eens een partijtje, zeg?”

Hij stroopte de mouwen wat op en liet de sterke, gespierde armen zien.

„Dank je wel,” zei Willem lachend, „ik heb geen zin in een zeere maag!”

„Jij dan, Jan?” vroeg hij nu aan dezen, terwijl Jan een stoot in zijn zij kreeg.

„Merci,” bromde Jan.

„Niet zoo nijdig, mannetje,” plaagde Andries nu, „kom op als je durft.”

Hij ging vóór Jan staan, den linkerarm omhoog, den rechter gebogen in de bokshouding.

„Hou toch op, opschepper,” beet Jan hem nu toe.

Dat was te veel voor Andries. Hij wou zoo graag boksen, nu kon het in ernst. Vóór Jan het wist had hij een stomp te pakken, dien hij voelde ook!

„Wie is een opschepper, hè?” vroeg Andries dreigend, maar voor hij den zin af kon maken had Jan hem al een flinken klap teruggegeven. Woedend was hij op Andries, die met zijn akelige pocherij de heele stemming bedorven had en die nu nog begon te stompen. Neen, hij had wel geen boksles gehad, maar hij liet zich niet stompen door dien . . . .

Pats, daar gaf Andries hem een slag in het gezicht en nu volgden er van beide zijden slagen en stompen en schoppen, terwijl elk der jongens zijn best deed den ander beentje te lichten.

Willem had niet gedacht, dat het zoo erg zou worden, maar nu schrok hij er zelf toch wel een beetje van, hoewel hij al menig vechtpartijtje gezien en ook wel meegemaakt had. Maar nu . . . . Die jongens leken wel dol.

„Houdt toch op,” riep hij. „Toe Andries, schei nou uit. Laat nou los, Jan.”

Maar hoe hij riep en waarschuwde, 't hielp niet. De jongens stootten hem zelfs ruw af, toen hij ze van elkaar wilde trekken. Kijk ze er op los slaan!

Willem wordt nu toch werkelijk bang, dat ze elkaar een ongeluk zullen bezorgen en loopt in zijn wanhoop naar de zaal terug, om, als het kan, iemand te halen. Gelukkig, daar komt juist mijnheer Lasser naar buiten, die met een vriend nog wat na heeft staan praten.

„Mijnheer, mijnheer,” roept hij, „kom u eens gauw mee! Jan en Andries vechten zoo, ik kan ze niet van elkaar krijgen.”

Mijnheer Lasser fronst de wenkbrauwen, terwijl hij Willem volgt.

„Hè, wat is dat nu weer? Wat een naar slot van zoo'n prettigen avond!” denkt hij vlug voortlopend.

Daar ziet hij de vechtenden al. Zij echter bemerken geen van beiden, wie er aan komt, want nog steeds zijn ze verwoed bezig.

Andries zal het winnen, dat kun je zoo wel zien. Juist slaat hij vlug zijn been om dat van Jan heen en valt deze neer. Maar dat maakt hem zoo woedend, dat hij sist:

„Dief, sigarettendief . . . .”

Verder komt hij niet . . . . Daar staat mijnheer Lasser.

Ze schrikken daar allebei zoo van, de jongens, dat ze in een oogenblik beiden rechttop staan en probeeren hun verwarde kleeding weer in orde te brengen. Geen der jongens zegt een enkel woord. Mijnheer Lasser eerst ook niet. Dan zegt hij tegen Willem:

„Vooruit, loop jij met Andries naar huis,” en terwijl hij Jan bij den arm neemt, voegt hij hem toe: „En ik zelf zal met jou meegaan.”

Zonder een enkel woord te spreken liepen die twee nu naast elkaar naar de Koningsstraat.

Dat was de tweede maal, dat ze samen liepen. Even dacht Jan er aan, hoe heerlijk het dien anderen keer was geweest! En nu . . . .

Ook mijnheer dacht er aan.

„Had ik toen geweten, dat Jan een dief was! . . . .” dacht hij, „nu heeft Andries het zelf gezegd!”

Mijnheer had de laatste woorden gehoord, maar hij dacht, dat Andries ze gezegd had en ging daarom met Jan mee om nu meteen eens met zijn ouders te spreken.

HOOFDSTUK XII.

Wat er op volgde.

Wat schrok juffrouw De Jong, toen ze Jan zoo zag thuis komen! Zijn jas zat vol modder, zijn das was in den knoop getrokken en zijn gezicht gloeide. Wat had de jongen gedaan? En wat beteekende het, dat mijnheer Lasser bij hem was?

„Mag ik u eens even spreken?” vroeg deze.

Juffrouw De Jong stuurde Jan naar de keuken om zich te wasschen en om zijn jas af te borstelen. Zelf volgde ze mijnheer Lasser in de huiskamer, waar de bakker nog wat zat te lezen. Ook deze vroeg zich af, wat de onderwijzer nog zoo laat kwam doen. Hij begreep wel, dat dit bezoek niet veel goeds voorspelde: 't was al bij tienen! Gelukkig waren alle kinderen, zelfs Gerrit, naar bed en konden de drie menschen dus rustig samen praten.

Weldra vertelde mijnheer Lasser rustig en kalm alles, wat er dien avond gebeurd was; van het prettige zingen en hoe Jan toen zoo bijzonder goed zijn best had gedaan en van de vechtpartij buiten, die er op gevolgd was.

„En,” eindigde hij, „waar ik het meest van schrok, dat was toen ik hoorde, hoe Andries Jan voor dief uitschold. Ik meende nu niet langer te mogen verzwijgen, dat ik al sinds eenigen tijd uw jongen niet heelemaal meer vertrouw. Hoe zeer het mij ook spijt u dit te moeten zeggen, reeds lang verdacht ik Jan van enkele diefstallen en ik begreep, dat ik mij niet

vergist, toen ik vanavond bemerkte, dat ook de jongens weten, dat Jan niet eerlijk is, daar Andries hem voor „sigarettendief” uitschold.”

Met groote ontsteltenis had Vader De Jong dit alles aangehoord, ook Moeders gezicht was een en al verbazing. Hoe nu? Daar begreep ze heelemaal niets van: Jan had haar juist verteld, dat Andries sigaretten had weggenomen!

„We zullen Jan maar eens binnen laten komen,” besloot ze, „dan moet hij maar eens vertellen, wat hij heeft gedaan.”

Ze had nog wel hoop, dat er een vergissing in het spel was; haar Jan een dief? Het kón haast niet waar wezen. Vader was echter woedend.

Nog half boos, maar toch ook bang, omdat hij begreep, dat er wat voor hem opzat, kwam Jan binnen. Tersluiks keek hij van den een naar den ander. O, hij zag het al: 't was erg met Vaders boosheid en mijnheer Lasser scheen hem dat vechtpartijtje ook nogal kwalijk te nemen. Gelukkig keek Moeder wat minder stroef dan de anderen.

Vader zag hem barsch aan en beval hem „eerlijk en zonder omwegen” te vertellen alles, wat er gebeurd was.

Nu eerlijk was hij en „zonder omwegen” vertelde hij het gebeurde, want hij was met een paar woorden klaar.

„Andries kwam ons halen en begon al dadelijk op te scheppen, maar toen hij mij een paar stompen gaf, toen heb ik hem teruggeslagen.”

Dat was alles, wat hij zei.

Toen Vader vroeg, of er niets anders gebeurd was, toen schrok hij even, want hij begreep, dat mijnheer

HOOFDSTUK XII.

Wat er op volgde.

Wat schrok juffrouw De Jong, toen ze Jan zoo zag thuis komen! Zijn jas zat vol modder, zijn das was in den knoop getrokken en zijn gezicht gloeide. Wat had de jongen gedaan? En wat beteekende het, dat mijnheer Lasser bij hem was?

„Mag ik u eens even spreken?” vroeg deze.

Juffrouw De Jong stuurde Jan naar de keuken om zich te wasschen en om zijn jas af te borstelen. Zelf volgde ze mijnheer Lasser in de huiskamer, waar de bakker nog wat zat te lezen. Ook deze vroeg zich af, wat de onderwijzer nog zoo laat kwam doen. Hij begreep wel, dat dit bezoek niet veel goeds voorspelde: 't was al bij tien! Gelukkig waren alle kinderen, zelfs Gerrit, naar bed en konden de drie menschen dus rustig samen praten.

Weldra vertelde mijnheer Lasser rustig en kalm alles, wat er dien avond gebeurd was; van het prettige zingen en hoe Jan toen zoo bijzonder goed zijn best had gedaan en van de vechtpartij buiten, die er op gevolgd was.

„En,” eindigde hij, „waar ik het meest van schrok, dat was toen ik hoorde, hoe Andries Jan voor dief uitschold. Ik meende nu niet langer te mogen verzwijgen, dat ik al sinds eenigen tijd uw jongen niet heelemaal meer vertrouwd. Hoe zeer het mij ook spijt u dit te moeten zeggen, reeds lang verdacht ik Jan van enkele diefstallen en ik begreep, dat ik mij niet

vergiste, toen ik vanavond bemerkte, dat ook de jongens weten, dat Jan niet eerlijk is, daar Andries hem voor „sigarettendief” uitschold.”

Met groote ontsteltenis had Vader De Jong dit alles aangehoord, ook Moeders gezicht was een en al verbazing. Hoe nu? Daar begreep ze heelemaal niets van: Jan had haar juist verteld, dat Andries sigaretten had weggenomen!

„We zullen Jan maar eens binnen laten komen,” besloot ze, „dan moet hij maar eens vertellen, wat hij heeft gedaan.”

Ze had nog wel hoop, dat er een vergissing in het spel was; haar Jan een dief? Het kón haast niet waar wezen. Vader was echter woedend.

Nog half boos, maar toch ook bang, omdat hij begreep, dat er wat voor hem opzat, kwam Jan binnen. Tersluiks keek hij van den een naar den ander. O, hij zag het al: 't was erg met Vaders boosheid en mijnheer Lasser scheen hem dat vechtpartijtje ook nogal kwalijk te nemen. Gelukkig keek Moeder wat minder stroef dan de anderen.

Vader zag hem barsch aan en beval hem „eerlijk en zonder omwegen” te vertellen alles, wat er gebeurd was.

Nu eerlijk was hij en „zonder omwegen” vertelde hij het gebeurde, want hij was met een paar woorden klaar.

„Andries kwam ons halen en begon al dadelijk op te scheppen, maar toen hij mij een paar stompen gaf, toen heb ik hem teruggeslagen.”

Dat was alles, wat hij zei.

Toen Vader vroeg, of er niets anders gebeurd was, toen schrok hij even, want hij begreep, dat mijnheer

Lasser verteld had, dat hij Andries voor dief uitgescholden had en hij had Moeder beloofd dit niet te zullen doen.

Beschaamd sloeg hij nu de oogen neer. Mijnheer Lasser verwachtte, dat hij nu bekennen zou, dat Andries hem een dief genoemd had. Maar tot zijn verwondering zei Jan:

„Ja, toen heb ik tegen Andries gezegd: Sigarettendief!”

„Maar,” zoo wendde Moeder zich nu tot mijnheer Lasser, „dan geloof ik vast, dat u het verkeerd verstaan hebt, mijnheer.”

Haar gezicht was heelemaal opgeklaard, want, hoewel zij het afkeurde, dat Jan het verwijt niet had kunnen binnenhouden ondanks zijn belofte, ze was toch innig blij, toen ze bemerkte, dat mijnheer Lasser zich vergist had. Zij vond het nu maar het beste, alles aan Jan's onderwijzer te vertellen en deed een volledig verslag van hetgeen Jan haar na den bewusten fietstocht had verteld.

Mijnheer Lasser begon hoe langer hoe meer tot de overtuiging te komen, dat hij Jan ten onrechte van zulke slechte dingen had verdacht. Ja, nu werd hem alles eerst recht duidelijk. Niet Jan, maar Andries had dus sigaretten gestolen. „Zou die dan ook . . . ?”

En hij dacht aan den vermisten gulden, aan den verdwenen rijksdaalder. Zoo'n jongen toch! 't Pleitte des te sterker voor Jan, die hem zóó lang had gespaard en hem niet had verraden, hoewel hem dit zeer gemakkelijk zou zijn geweest.

Vader De Jong trok Jan naar zich toe.

„Jongen,” zei hij, terwijl hij hem ernstig aanzag,

„je hebt wel eens gehoord, dat we uit den Bijbel voorgelezen hebben: „Zet, Heer, een wacht voor mijne lippen en behoed de deuren van mijn mond,” en ik zou dan ook veel liever gezien hebben, dat je Andries nooit dat verwijt had gedaan. Maar,” en hier klopte hij hem goedkeurend op den schouder, „ik ben o zoo blij, dat het niet waar blijkt te zijn, wat mijnheer Lasser van je had gedacht.”

Jan was gelukkig, dat de ware toedracht van de zaak nu bekend was en het was hem of er een zware steen van zijn hart was afgewenteld, toen hij even later de zoldertrap opging en zich ter ruste begaf.

Mijnheer Lasser praatte nog eenigen tijd na met Vader en Moeder De Jong en bij het heengaan stond er één ding bij hem vast: morgen nog zou hij met Andries spreken. Hij begreep wel, dat het raadsel, dat hem zoo lang had beziggehouden, nu spoedig zou zijn opgelost.

HOOFDSTUK XIII.

Ontdekt.

Nauwelijks was den volgenden morgen de schoolbel gegaan, of de hoofdonderwijzer trad de zesde klas binnen en mijnheer Lasser wenkte Andries hem te volgen naar de spreekkamer.

De jongen dacht, dat mijnheer hem nog eens wilde spreken over die vechtpartij van gisteravond, en volgde zonder er zich veel van aan te trekken.

In de kamer gekomen werd het hem toch wel wat wonderlijk om het hart: 't was hier altijd zoo stil en je kwam er nooit, of er moest iets bijzonders aan de hand wezen. En wat keek mijnheer verbazend ernstig! Was dat alleen maar om die vechtpartij?

Nu ging mijnheer vlak tegenover hem zitten, zag hem diep in de oogen en zei:

„Andries, ik moet eens heel ernstig met jou praten. Niet zoozeer over dat vechten van gisteren, als wel over het feit, dat Jan jou een dief, een sigarettendief, genoemd heeft. Ik heb eens nagevraagd, waarom hij dat gedaan had en het is mij gebleken, dat hij daar maar al te veel reden voor had, want hij heeft gezien, dat je, toen jullie naar de haven bent geweest, sigaretten uit een winkel hebt weggenomen.”

't Was niet te zeggen, hoe Andries schrok. Had Jan het gezien? Daar had hij nu geen oogenblik aan gedacht. Wat een gemeene streek om het aan mijnheer te vertellen! Woedend werd Andries nu op Jan. Van spijt of berouw was geen sprake. Maar die Jan, hij zóu hem.

„Jan liegt het,” zei hij brutaalweg.

Mijnheer Lasser bleef heel kalm.

„Zoo,” zei hij. „Jij zegt dus, dat het niet waar is. Jan zegt, dat hij het zelf gezien heeft. Wat moet ik nu gelooven? Het beste zal zijn, dat ik dan maar eens in den winkel informeer, want daar zullen ze het wel gemerkt hebben. 't Was een groote doos „Abdulla's” zei Jan.”

Dat had Andries niet verwacht en hij kende mijnheer Lasser goed genoeg om te weten, dat dit niet maar

een loos dreigement was, maar dat hij niet zou rusten, vóór de waarheid aan het licht was gebracht. En als mijnheer in dien winkel ging vragen, dan zouden zooveel menschen het weten. Zijn oom en tante en de andere jongens, op de bokscclub misschien ook wel. Neen, dat mocht niet. Zou hij dan maar niet wijzer doen, als hij bekende? Maar . . .

„Dus,” zei nu mijnheer langzaam, „dus je hebt het niet gedaan, Andries? Jij kunt dus zeggen, dat je altijd en overal volkomen eerlijk bent geweest?”

Hè, wat klonk dat veelbetekenend. Wat drukte mijnheer op dat „altijd” en „overal”! Zou hij soms nog meer vermoeden? Wist hij misschien iets? Dan was het toch maar het veiligste alles te ontkennen, anders zou misschien het een door het ander uitkomen. Maar . . . als hij het van de sigaretten ontkende, dan ging mijnheer naar dat winkeltje en dan . . .

Wrevelig trapte Andries met den voet. Hè, wat vervelend, dat hij er zoo inliep! En dat was allemaal de schuld van Jan en van niemand anders. Laat hij maar uit mijn vingers blijven, die lafaard! Was hij zelf ook maar handiger geweest!

Nu moest hij toch eindelijk iets zeggen, maar wat? Was mijnheer nu maar woedend opgestoven, dan zou hij misschien van schrik alles wel ontkend hebben. Maar nu . . .

Mijnheer zat maar zoo heel stil en keek hem aan. Dat voelde hij, hoewel hij zelf de oogen nu eens op den grond gevestigd hield en dan weer naar buiten keek. Wat Andries echter niet wist, dat was dat mijnheer Lasser daar voor hem maar stil aan God vroeg, of

Hij dien jongen nu wilde helpen in den strijd dien hij nu streed, eerlijk zijn of liegen.

Eindelijk, daar verbrak Andries de stilte, die zoo drukkend werd.

„Ja,” zei hij en kuchte, „ja, ik heb toen in dien winkel een doosje weggenomen. Ik moest zoolang wachten, de juffrouw kwam maar niet en toen nam ik het maar vast en ik wou het later betalen, als ze kwam, maar dat duurde zoolang, toen heb ik het vergeten.”

Aandachtig luisterend had mijnheer het hoofd opgeheven en het oor naar Andries toegewend, als was hij bang, dat hem één enkel woord ontgaan zou. Bij de laatste woorden had hij even ongeloovig geglimlacht.

„Zoo,” zei hij, toen het even stil was, „zoo, ga daar nu eens zitten, mijn jongen en vertel me nu eens eerlijk, heb je nóg niet iets op je geweten, dat je bezwaart?”

Daar had je het nu al. Mijnheer wist dus nog meer! Alles misschien? Maar dat mocht niet en dat kon ook niet, hoe zou hij het weten. Neen, mijnheer vroeg het maar, om zeker te weten, dat het de eerste diefstal van Andries was geweest. Natuurlijk, dát was het, anders zou mijnheer ook wel boos geweest zijn en hij had juist heel vriendelijk gesproken.

Andries praatte den angst weg, die zijn hart ineen had doen krimpen. Hij probeerde heel verwonderd te kijken, toen hij zei:

„Iets anders? Neen mijnheer, ik heb niets anders gedaan. Ik weet niet eens, wat u bedoelt.” Ondanks zijn onschuldig gezicht, ondanks zijn stellige verzekering geloofde mijnheer Lasser Andries niet. Achter dien verwonderden blik las hij in de oogen van den jongen

de wanhopige vraag, of ook het andere misschien uitgekomen zou zijn.

„Ik geloof, Andries,” zei hij, „dat je liegt en je zou mij en jezelf heel wat moeite en verdriet besparen, als je nu meteen de volle waarheid zei. Blijf er hier nog maar eens een poosje over denken, dan hoor ik straks wel, wat je me te zeggen hebt.”

Hierop verliet mijnheer de spreekkamer en keerde naar de klas terug. Weldra kwam het hoofd der school bij Andries zijn schrijfwerk verrichten, terwijl hij ook Andries een taak opdroeg, die voor twaalfen af moest zijn.

Mijnheer Lasser wilde nu nog met Willem spreken: hij wist, dat die een strikt eerlijke jongen was en dat

hij veel met Jan en Andries omging. Hij nam hem even achter in de klas apart en vroeg:

„Zeg Willem, heb jij gisteravond ook gehoord, wat Jan tegen Andries zei, toen wij er aankwamen?”

„Neen, mijnheer,” was het antwoord.

Dat speet mijnheer. Zou hij er dan verder maar niet met Willem over praten? Neen, hij geloofde zóó vast, dat Willem helpen kon, dat mijnheer Lasser hem alles ronduit vertelde.

„Jan heeft Andries voor dief uitgescholden,” zei hij, „en Andries heeft bekend. Wist jij hier ook iets van?”

Met opzet zei hij niet, wát er gestolen was, want misschien wist Willem het van het geld.

Maar Willem wist nergens van en keek heel verschrikt, toen hij hoorde, dat zijn vriend een dief was.

„Jullie waren altijd zoo met je drieën,” ging mijnheer fluisterend voort, „hebben jullie nooit stilletjes wat uitgehaald? Vertel het me nu maar eerlijk, Willem, want er hangt heel veel van af, dat zul je later wel merken.”

Willem begreep, dat het ernst was. Stilletjes iets uitgehaald? Ja, dat hadden ze zeker en al heel wat keeren ook. Maar nooit slechte dingen. Bedoelde mijnheer zoiets als de meisjes plagen, of een vechtpartijtje met de jongens van de Jozefsschool of . . .

Daar dacht hij eensklaps aan het geheim van de kist. Was het slecht geweest om daar niets van te vertellen? Wie weet ook, wat er op dat perkament stond! Gisteravond had het hem ook al benauwd, dat ze het stil hielden, want wie weet, wat een gewichtig stuk het was.

Toen had hij het haast aan zijn vader verteld, maar dat wilde hij niet om Jan en Andries.

En nu scheen het wel, dat die er zelf met mijnheer over gepraat hadden, want het stond nu vast bij Willem, dat mijnheer daarop zinspeelde. Hij wilde nu ook niet langer zwijgen en zei:

„Ja mijnheer, we hebben in dat oude huis, waar Vaders kliniek in komt, een kist gevonden met een perkament er bij en daar hebben we met niemand over gesproken. Ik heb het thuis in de kast gesloten. Wat er op staat, weet ik niet. Het is, geloof ik, Latijn.”

Ondanks alle narigheid kwam er even een lachje in mijnheers oogen. Die Willem ook met zijn Latijnsche perkament! Noemde hij dat nu slecht? 't Was soms net een kind, die jongen! Maar toch . . . . Wie weet, wat dat voor een ding was. Dat moesten die jongens in ieder geval niet verstoppen: er kon best iets wetenswaardigs op staan.

„Breng het perkament vanmiddag eens mee,” zei hij, „en ga nu maar zitten.”

Gedrukt ging Willem naar zijn plaats.

Wat zou het vanmiddag worden?

Het lange stilzitten had Andries boos gemaakt en hij had zich in zijn eenzaamheid zoo dikwijls wijs gemaakt, dat niemand iets van hem weten kon, dat hij het in 't laatst zelf vast geloofde. Hij had zelfs al bijna spijt, dat hij het gezegd had van de sigaretten en was geen oogenblik van plan om iets meer te bekennen.

Toen mijnheer om twaalf uur binnenkwam, zette hij

dan ook een brutaal gezicht en antwoordde op de vraag, of hij nog iets te zeggen had, onbeschaamd: „Neen, niets.”

Hij moest nu wachten, tot Jan goed en wel thuis kon zijn. Toen gaf mijnheer hem een briefje mee, waarin hij zijn oom vroeg om 's middags om vier uur even op school te komen, en liet den jongen daarna heengaan.

's Middags kwam Willem met het stuk. Hij had alles aan Andries verteld en begreep nu maar niet, waarom deze zoo boos was geworden, dat hij over het perkament had gesproken. 't Was toch maar een grap geweest en hij geloofde vast, dat mijnheer er van wist: waarom had hij anders zoo veelbeteekend gekeken?

Kwam Jan nu maar! Anders was hij nooit zoo laat. Ze wisten niet, dat Jan van zijn vader pas heel laat mocht komen om mogelijke vechtpartijen vóór de school te voorkomen.

„Nu, laat me dat geheimzinnige perkament maar eens zien,” zei mijnheer al vóór schooltijd.

Alle jongens kwamen om den lessenaar staan. Wat een oud ding was dat! Wat geel en stoffig was het! Hoe kwam Willem daaraan?

„Wat staat er op, mijnheer?” — „Kunt u dat lezen?” — „Is het Latijn?” riepen ze door elkaar.

Ja, mijnheer Lasser wist wel zooveel van Latijn af, dat hij kon vertalen, wat daar stond. Toch zei hij niets, want wat hij las, verwonderde hem ten zeerste.

Las hij daar niet, dat de schrijver van het document regent was van het weeshuis, dat in het jaar 1575 in het huis was gevestigd geweest? En dat deze onder

in de kist, waarin het papier gevonden was, vierhonderd goudstukken had verborgen, omdat hij bang was voor de naderende Spanjaarden? De verwondering stond duidelijk op zijn gezicht te lezen, zoodat de jongens tegen elkaar zeiden, dat het toch zeker wel heel moeilijk was om Latijn te lezen.

„Wat is dat nu weer?” dacht mijnheer, „waar hebben de jongens dat geld dan gelaten? Dat zullen ze toch ook wel gevonden hebben!”

Het was, alsof de geschiedenis hoe langer hoe moeilijker werd in plaats van eenvoudiger.

Na tweeën ging hij dan ook maar dadelijk met Willem, Jan en Andries naar de spreekkamer. Hij begon met hun den inhoud van het document voor te lezen en het viel hem, reeds terwijl hij nog aan het lezen was, op, hoe Andries doodsbleek was geworden en met op elkaar geklemde tanden, het hoofd een weinig voorover gebogen zat te luisteren. De andere twee waren één en al verbazing. Dat ze dat geld dan niet gevonden hadden! Wat dom om niet verder te kijken!

„En waar zijn nu de goudstukken?” vroeg mijnheer.

„Misschien nog in de kist,” zei Willem, „wij hebben ze in ieder geval niet gevonden,” en hij dacht er bij: „Gauw om vier uur eens gaan kijken!”

Hij vertelde nu nog, dat het pas een paar dagen geleden was, dat ze voor den eersten keer in het huis waren geweest en dat ze a. s. Maandag weer zouden gaan. Niemand anders was er in geweest, behalve dokter Denekamp met den architect.

„Dan moet het geld er ook nog liggen,” zei mijn-

heer Lasser, „en is het maar 't beste, dat wij meteen even gaan kijken. 't Is nogal gelukkig, dat het hier in de straat is.”

En werkelijk, mijnheer greep zijn hoed en zijn jas, liet de jongens zich aankleeden en ging met hen weg.

Voelde hij, dat dit zaakje niet zoo onschuldig was als het leek?

Allerlei vermoedens gingen hem door het hoofd, toen ze op Willem stonden te wachten, die den sleutel ging halen.

In het huis gekomen, vonden ze natuurlijk het geld niet meer. Vragend zagen de jongens elkaar aan.

Plotseling riep Willem, terwijl hij op Andries wees: „Jij bent er na ons nog alleen in geweest, toen je dat opschrijfboekje moest halen!”

Zonder nog te vermoeden, dat Andries het geld had weggenomen, voelde hij, dat de zaak te ernstig was om ook maar iets te verzwijgen.

Woedend zag Andries hem aan. Nu dát nog! Wat liep het hem tegen vandaag! Zou alles dan toch nog uitkomen?

Neen, dat nooit, daar zou hij voor zorgen en lachend, ondanks zijn woede, zei hij:

„Dacht je soms, dat ik mijn opschrijfboekjes in die kist bewaarde? Ik ben hier heelemaal niet geweest, jô!”

Mijnheer zei niets. Zwijgend keerden ze in school terug en ook daar sprak hij nergens over.

Om vier uur wachtte de oude oom van Andries reeds in de spreekkamer. De goede man was heelemaal ontdaan. Zelf had hij geen kinderen en was ze

ook niet gewend. Toen zijn neef Sluytermans, die al jong naar Indië was gegaan, en die de eenige zoon was van zijn broer, hem gevraagd had, of zijn zoon Andries bij hem in huis mocht komen, toen was hij blij geweest zijn neef een genoeg te kunnen doen en had dadelijk toegestemd.

„Zoo'n jongen geeft nog wat vroolijkheid in huis,” had hij tegen zijn vrouw gezegd en geen van beiden had er aan gedacht, dat zoo'n jongen niet alleen zijn weg kan gaan en wel eens aan wat anders behoefte heeft, dan enkel aan lekker eten en drinken.

En nu was ineens dat briefje van mijnheer Lasser gekomen, dat hem meldde, dat er ernstige dingen over Andries te bespreken waren. Wat kon dat zijn?

't Moest toch wel erg wezen, dat mijnheer er op aangedrongen had, dat de oude heer Sluytermans zelf kwam. Hij hoopte maar vurig, dat Andries zijn vader in Indië geen schande zou aandoen.

Onrustig wachtte hij tot er iemand kwam.

Daar trad mijnheer Lasser binnen. Hij groette vriendelijk en vertelde maar dadelijk, alles wat hij wist en ook, wat hij vermoedde.

In 't eerst kon de oude heer niet gelooven, dat Andries tot zoo iets in staat was, maar toen hij hoorde, dat de jongen ten deele al bekend had, toen vond hij het toch ook heel waarschijnlijk, dat hij de andere diefstallen ook op zijn geweten had.

Nu werd Andries binnengeropen. Mijnheer Lasser sprak lang en ernstig met hem, en wees hem er telkens weer op, hoe het beste wat hij doen kon was, alles eerlijk te bekennen.

„Door vol te houden, dat je onschuldig bent,” eindigde hij, „maak je de zaak hoe langer hoe erger. Je bezorgt je oom en tante en mij veel verdriet en je bezwaart je geweten, zoodat een eerlijke omgang met God onmogelijk wordt. En je ouders in Indië, die je hierheen hebben gestuurd voor je bestwil, die je niet kunnen helpen, maar vertrouwen, dat je het goede zult doen, die stel je zoo teleur. Jongen, dat kun je toch niet willen!”

Met neergeslagen oogen had Andries geluisterd. Wat bleef mijnheer kalm. Hoe kon hij nog zoo vriendelijk wezen, want dat hij alles wist, dat kon je wel merken. En die goede oom! Wat keek die ongelukkig! En wat mijnheer daar van Vader en Moeder zei, was ook waar. Nog hoorde hij, hoe Vader bij het afscheid, terwijl hij hem diep in de oogen blikte, zei: „Denk er aan, mijn jongen, Indië is ver van Holland, je vader zal niets voor je kunnen doen, maar God is overal en altijd dezelfde en zal ook in Holland vlak bij je zijn!”

„En nu stond hij hier als een dief en een leugenaar? Neen, dief alleen was al genoeg. Niet langer wilde hij rondloopen met allerlei leugens en booze gedachten. O, die menschen daar vóór hem wisten niet half, hoe slecht hij wel was, anders zouden ze niet zoo vriendelijk tegen hem zijn.

Hij sloeg de hand voor de oogen en riep uit:

„Ja, ik heb het gedaan, dat alles en nog veel meer. Straft u me maar, want, o, ik ben zoo slecht!”

En nu vertelde hij nog met horten en stooten, hoe hij, behalve de sigaretten, ook nog de munten had weggenomen en het geld in school, en thuis ook nog een paar

keer wat. Daar hadden oom en tante het dienstmeisje van beschuldigd en hij had dat maar stil zoo gelaten.

Nooit had hij zoo het volle gewicht van al zijn wandaden gevoeld als nu, nu hij ze daar allemaal achter elkaar opnoemde.

Toen hij uitgepraat was, liet hij het hoofd hangen en wachtte kalm zijn straf af.

In het eerst zei geen der beide mannen iets.

Dan nam mijnheer Lasser het woord en zei:

„Jongen, hoe heb je het zoo ver kunnen laten komen! Geen straf zal zoo moeilijk te dragen zijn als de aanklacht van je eigen geweten, dat je een dief bent. Bid God, of Hij je helpen wil om een nieuw leven te beginnen. Eigenlijk kunnen wij jongens zooals jij niet in de school gebruiken, maar nu je alles bekend hebt, willen we het nog eens drie maanden probeeren. Als de hoofdonderwijzer dat tenminste ook goed vindt. Gaat het dien tijd goed, dan kun je blijven; zoo niet, dan moeten

we naar een andere inrichting voor je uitzien. Dat je van je zakgeld het gestolene vergoedt en de rolletjes goudstukken aan den eigenaar terugbrengt, wel, dat spreekt natuurlijk vanzelf."

Andries wilde niets liever. Hij hoopte nu maar, dat Jan en Willem er niet met de andere jongens over zouden gesproken hebben. Nu, hij dacht wel, dat ze daar trouw genoeg voor waren.

Toen hij naast zijn oom voortliep, die o zoo blij was, dat alles zoo was afgelopen, dacht hij: „En deze drie maanden hoeven ze niet bang te zijn, dat ik niet sterk zal wezen. Ik zal er al mijn best voor doen."

HOOFDSTUK XIV.

Slot.

Nog dienzelfden avond ging mijnheer Lasser naar de familie De Jong.

Nu had hij heel wat prettiger dingen te bespreken dan gisteravond en nu keek juffrouw De Jong dan ook niet verschrikt, toen hij den winkel binnenstapte. Wel was ze er wat verlegen mee, toen ze de kamer voor hem opendeed en zag, wat een rommel de kinderen gemaakt hadden.

„Gauw opruimen, jongens," zei ze, terwijl ze mijnheer een stoel aanbood, en zelf hielp ze gauw de tafel wat te ontlasten van de blokken en de bouwdoos en de prentenboeken, die er op lagen.

„Laat ze maar spelen," zei mijnheer, „'t is een bewijs, dat ze niet ziek zijn!"

Hij had schik in dat leuke stelletje, dat klaarblijkelijk aardig bezig geweest was en nu verlegen naar den bezoeker keek.

„Is Jan er niet, juffrouw?” vroeg mijnheer.

„Jan is even voor zijn vader naar de Wilhelminalaan,” antwoordde juffrouw De Jong. „Dat doet hij wat graag,” voegde zij er aan toe, „want hij weet wel, dat er daar wel eens een dubbeltje of zoo op overschiet en dat kan hij goed gebruiken, want veel zakgeld krijgt hij niet. Nu doet hij bijna alle boodschappen en verdient daar aardig wat mee, terwijl het ons een loopjongen uitspaart.”

Wat was de goede vrouw blij, dat ze wat goeds van haar jongen kon vertellen!

En mijnheer Lasser?

Met klimmende aandacht had hij geluisterd. Nu was het laatste raadsel opgelost, nu begreep hij, waar Jan altijd zooveel geld vandaan haalde. Nu wist hij, dat Jan voor den voetbal en voor de collecte menige boodschap had moeten doen. Ook voor de bijdrage aan het cadeau, dat de jongens hem onlangs hadden gegeven.

Toen Jan even later binnentrad, merkte hij, dat mijnheer Lasser in langen tijd niet zoo vriendelijk had gekeken als nu.

„En Jan,” vroeg mijnheer, toen de jongen tegenover hem aan tafel was gaan zitten, „wanneer blijf je nu weer eens naar het vioolspelen luisteren?”

Daar begreep Jan nu weer niets van: hij was nog dikwijls genoeg nagebleven, maar mijnheer speelde dan nooit meer. Verwonderd keek hij mijnheer aan en wilde juist zeggen: „Zoodra het weer eens mag,”

toen mijnheer al weer zoo'n rare vraag deed:

„Waarom ga je het toch eigenlijk niet zelf leeren?” zei hij.

Nu was Jan heelemaal de kluts kwijt en keek verlegen naar zijn moeder, of zij er iets van begreep. Maar ook deze wist niet, wat ze er van denken moest en keek den onderwijzer vragend aan.

„We kunnen daar niet aan denken, mijnheer,” zei ze, „want Jan heeft nog acht broertjes, die ons toch al heel wat geld kosten!”

„O, daar weet ik wel raad op,” en 't leek wel of mijnheer Lasser dit juist langzaam zei, om Jan nieuwsgierig te maken, „ik had zoo gedacht, dat Jan maar eens bij mij thuis moest komen, om te zien, of de viool, die ik daar nog heb liggen, niet net iets is voor hem. En dan moet het al heel raar gaan, als ik hem daar niet wat op kan leeren spelen.”

Hoorde Jan dat goed? Hield mijnheer hem soms voor den gek, of mocht hij heusch leeren vioolspelen? En kreeg hij zelf een viool ook? Neen, 't was maar een grapje van mijnheer. Maar deze keek juist heel ernstig.

Jan keek van mijnheer naar Moeder en wist nog maar niet, wat hij er van denken moest.

Gelukkig, daar was Vader.

Mijnheer Lasser stond op, gaf Vader de hand en zei:

„Hebt u er niets op tegen, De Jong, als ik uw zoon Jan wat viool leer spelen, dan wil ik dat graag doen?”

Toen wist Jan, dat het waar was. Toen was het weer net als vroeger, of hij en mijnheer kameraden waren. En die goede Moeder was al net zoo blij, als haar jongen, terwijl Vader zei:

„Nu, Jan, daar mag je mijnheer wel hartelijk voor

bedanken, hoor. Ja, mijnheer Lasser, we hadden hem wel graag eerder laten lesgeven, maar er komt zoo-veel kijken in ons groote gezin, dat er werkelijk geen geld kan overschieten voor zulke extra-uitgaven. Zie je wel, jongen," vervolgde hij terwijl hij zich weer tot Jan wendde, „zie je nu wel in, dat de Heer je weg voorspoedig heeft gemaakt? Weet je nog wel, dat we je gezegd hebben, lang geleden, je moeder en ik, dat je maar aan den Heer je wenschen bekend moest maken en dat Hij wel een weg zou vinden en je geven wat goed voor je is? Dank er Hem voor, mijn jongen."

Vier jaren zijn sedert dien dag verloopenen, vier lange jaren, en in dien tijd is er veel veranderd.

„Tingelingeling..." klinkt de welbekende bel in den winkel van bakker De Jong.

Wie is die groote, stoere jongen, die daar wit bestoven de bakkerij uitkomt om te zien, wie er is?

„Goeden morgen, Jan!" klinkt het hem vroolijk tegen, „we rekenen vanavond op je hoor, met je viool. Denk er om, dat je wat vroeg komt. Je doet ons allemaal een groot plezier, als je Moeders jaardag, dien we vanavond vieren, niet vergeet, en zij heeft mij zelf gevraagd, of ik je er nog even aan herinneren wou."

„Dat zou ik zonder je boodschap tòch niet vergeten hebben, Willem."

Willem? Is dat dezelfde jongen, die...? En die andere, is dat Jan...?

„Ik kan je moeilijk vragen: kom een poosje praten binnen, want ik moet zoo dadelijk het brood uit den oven halen," zegt Jan.

„Nu,” antwoordt Willem, „dat zou ook niet gaan, want over anderhalf uur moet ik weer op de H. B. S. wezen, en ik wou toch ook graag nog een stukje eten vóór dien tijd. Tot vanavond dus.”

En hij heeft den deurknop al in de hand, om weg te gaan. Dan keert hij zich nog even om.

„Zeg, Jan, weet je van wien ik gister e weer een brief gekregen heb? Van Andries Sluijtermans. Hij schreef me, dat hij nu sinds drie maanden bij zijn vader in Batavia op 't kantoor is en dat hij 't uitstekend maakt.”

„Jammer toch,” zegt Jan, „dat hij vanavond ook niet van de partij kan wezen.”

Maar Willem zegt:

„Ja, 't is ook jammer. Maar laten we blij wezen, dat alles nog zoo terecht gekomen is.”

